ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ GİZLEMELERİ İLE EBEVEYN KABUL RED DÜZEYLERİ, ÇOCUKLUK DENEYİMLERİ VE ZAMANA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ece Şahin

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi, Ümit Sahranç

İstanbul

T.C Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mart, 2018

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ GİZLEMELERİ İLE EBEVEYN KABUL RED DÜZEYLERİ, ÇOCUKLUK DENEYİMLERİ VE ZAMANA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ece Şahin

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi, Ümit Sahranç

İstanbul

T.C Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mart, 2018

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

29.03.2018 tarihinde tezinin savunmasını yapan Ece ŞAHİN' e ait "Üniversite Öğrencilerinin Kendini Gizlemeleri ile Ebeveyn Kabul Red Düzeyleri, Çocukluk Deneyimleri ve Zamana Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İşletme Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliğiyle /~~Oy Çokluğuyla~~** kabul edilmiştir.

.....

Dr. Öğr. Üyesi. Ümit SAHRANÇ
(Başkan)-Danışman

.....

Dr. Öğr. Üyesi. Gülşen VARLIKLI
(Üye)

.....

Dr. Öğr. Üyesi. Handan DOĞAN
(Üye)

ÖZ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENDİNİ GİZLEMELERİ İLE EBEVEYN KABUL RED DÜZEYLERİ, ÇOCUKLUK DENEYİMLERİ VE ZAMANA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ece Şahin
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Danışman Dr. Öğr. Üyesi, Ümit Sahranç
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören 358 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Kendini Gizleme Ölçeği", "Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu", "Çocukluk Deneyimleri Ölçeği" ve "Zaman Tutumu Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif; çocukluk deneyimlerinin istatistiksel olarak alt boyutlarının anlamlı ve pozitif; zaman tutumunun olumlu alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif; olumsuz alt boyutlarının ise istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda yapılan çoklu regresyon sonucunda, üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini sadece çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici anılar alt boyutunun ve zaman tutumunun geçmiş olumsuz ve şimdi olumsuz alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Demografik verilerle ilişkili bulgularda ise üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerinin cinsiyete, kardeş sayısına, doğum sırasına, anne-babalarının birliktelik durumuna ve öğrenim durumlarına göre farklılaşmadığı; ancak ailelerinin sosyoekonomik durumunu yüksek algılayan öğrencilerin kendini gizleme puanlarının düşük algılayanlara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kendini gizleme, ebeveyn kabul reddi, çocukluk deneyimleri, zaman tutumu.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-CONCEALMENT AND PARENTAL ACCEPTANCE REJECTIONS, EARLY LIFE EXPERIENCES AND TIME ATTITUDES OF UNİVERSITY STUDENTS

Ece Şahin
Master
Psychology Department
Thesis Advisor: Assist. Prof. Ümit Sahranç
Maltepe University Social Sciences Graduate School, 2018

The aim of this study is to investigat the relationship between self-concealment and parental-acceptance rejection, early life experiences and time attitudes of university students. The sample group this study consist of 358 university students, studying at Kocaeli University during 2017-2018 school year. In this study, "Personal Information Form", "Self–Concealment Scale", "Parental Acceptance Rejections Scale – Short Form", "Early Life Experiences Scale" and "Time Attitudes Scale" were applied for each university student. According to result of this study, self- concealment of university students has statically significant and negative relation between sub-dimensions of parental acceptance-rejection, statically significant and positive relation between sub-dimensions of early life experiences, statically significant and negative relation between positive sub-dimensions of time attitudes, statically significant and positive relation between negative sub-dimensions of time attitudes. As a result of multiple regression, self-concealment of university students is predicted statically significant only by "subjugation memories" sub-dimension of early life experiences and "past negative, presently negative" sub-dimension of time attitudes. Finally, it is clearly seen that sex, number of siblings, birth order, status of parents association, educational status of parents has no significant effect on self-concealment of university students. However, socioeconomic level of parents has effect on self-concealment of university students and self-concealment rate of low socioeconomic students is higher compared to high socioeconomic students.

Key Words: Self-concealment, parental acceptance rejections, early life experiences, time attitude.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ece Şahin

Babama…

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimde bana kattığı engin bilgi ve deneyimlerinin yanı sıra tez süreci boyunca da bana her zaman destek olan, yol gösteren, bütün yoğunluğuna rağmen ihtiyaç duyduğum anlarda yanımda olan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ümit Sahranç'a teşekkür ederim.

Bütün süreç boyunca bu zorlu yolda birlikte yürüdüğüm, sayısız deneyimi paylaştığım ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim canım arkadaşım Esma Turan'a teşekkür ederim.

Hedeflerim, hayallerim ve tercihlerim konusunda beni her zaman destekleyen aileme ve eşimin ailesine çok teşekkür ederim. Son anına kadar bana olan inancını hiç kaybetmeyen, her zaman daha fazlasını yapabileceğime beni inandıran, sekiz yıl önce kaybettiğim ama bir yerlerde benimle gurur duyduğuna inandığım canım babama özlemle teşekkür ederim.

Son olarak tanıştığımız günden bu yana sevgisini ve desteğini hep yanımda hissettiğim, yapabileceklerim konusunda beni her zaman cesaretlendiren, düştüğüm anlarda bana elini uzatan ve varlığıyla bana güven veren sevgili eşim Alp Eren Şahin'e çok teşekkür ederim; iyi ki varsın.

Ece Şahin

Mart, 2018

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... İ
ÖZ ..... İİ
ABSTRACT ..... İİİ
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ..... İV
KISALTMALAR LİSTESİ ..... İX
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... Xİİ
1. BÖLÜM 1
GİRİŞ 1
1.1. Kendini Gizleme 3
1.1.1.Kendini Gizlemenin Çalışma Modeli 5
1.1.1.1.Güvensiz Bağlanma 6
1.1.1.2.Travma Etkisi 6
1.1.1.3.Sosyal Açıdan Değerlendirilme Kaygısı 7
1.1.1.4.Sır Tutma ve Açıklama 7
1.1.1.5.Uydurma 7
1.1.1.6.Bastırma 8
1.1.1.7. Dikkatlilik ve Psikolojik Esneklik 8
1.1.1.8. Sosyal Açıdan Düşük İyi Olma 9
1.1.1.9. Yardım Alma ve Yardım Alma Hakkında Negatif Tutum 9
1.1.1.10.Psikolojik ve Fiziksel Hastalıklar 9
1.1.2. Kendini Gizleme ile İlgili Araştırmalar 10
1.1.2.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 10
1.1.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 13
1.2. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı 14
1.2.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu 15
1.2.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu 18
1.2.3. EKAR Kuramı'nın Alt Kuramları 19
1.2.3.1. EKAR Kuramı'nın Kişilik Alt Kuramı 19
1.2.3.2. EKAR Kuramı'nın Baş Etme Alt Kuramı 27
1.2.3.3. EKAR Kuramı'nın Sosyokültürel Sistemler Alt Kuramı 29
1.2.4. Ebeveyn Kabul Red Kuramı ile İlgili Araştırmalar 31
1.2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 31
1.2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 33
1.3. Çocukluk Deneyimleri 35
1.3.1. Çocukluk Deneyimleri ve Psikolojik Kuramlar 36
1.3.1.1. Psikanalitik Kuram: Sigmund Freud 37
1.3.1.2. Psikososyal Kuram: Erik Erikson 38
1.3.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı: Albert Bandura 39
1.3.1.4. Bağlanma Kuramı: John Bowlby 39
1.3.1.5. Narratif Yaklaşım: Michael White – David Epson 40
1.3.1.6. Bireysel Psikoloji Kuramı: Alfred Adler 41
1.3.2. Çocukluk Deneyimleri ile İlgili Araştırmalar 42
1.3.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 42
1.3.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 43
1.4. Zamana Yönelik Tutumlar 44
1.4.1. Zamana Yönelik Tutumlar ile İlgili Yapılan Araştırmalar 45
1.4.1.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 45

1.4.1.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 46
1.5. Araştırmanın Amacı 47
1.5.1.Problem 47
1.5.2.Alt Problemler 48
1.5.3.Araştırmanın Sınırlılıkları 48
1.5.4.Araştırmanın Varsayımları 48
1.6. Araştırmanın Önemi 49
1.7. Kavram ve Terimler 50
2. BÖLÜM 51
YÖNTEM 51
2.1. Araştırmanın Modeli 51
2.2. Çalışma Grubu 51
2.3. Veri Toplama Araçları 52
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu 52
2.3.2. Kendini Gizleme Ölçeği 52
2.3.3. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu 53
2.3.4. Çocukluk Deneyimleri Ölçeği 53
2.3.5. Zaman Tutumu Ölçeği 54
2.4. İşlem 55
3. BÖLÜM 56
BULGULAR 56
3.1. Tanımlayıcı Bulgular 56
3.2. Açıklayıcı Bulgular 59
3.2.1. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Ebeveyn Kabul Red Düzeyleri, Çocukluk Deneyimleri ve Zamana Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 59
3.2.2. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi 65
4. BÖLÜM 73
TARTIŞMA 73
4.1. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Ebeveyn Kabul Red Düzeyleri, Çocukluk Deneyimleri ve Zamana Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması 73
4.2. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması 76
4.3. Sonuç ve Öneriler 79
KAYNAKLAR 83
EKLER 94
ÖZGEÇMİŞ 100

KISALTMALAR LİSTESİ

EKAR : Ebeveyn Kabul Red Kuramı

KGÖ : Kendini Gizleme Ölçeği

AEKRÖ : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Anne Formu

BEKRÖ : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Baba Formu

ASIC : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Anne/Sıcaklık-Duygulanım Alt Ölçeği

ADÜŞ : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Anne/Düşmanlık-Saldırganlık Alt Ölçeği

AİHM : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Anne/Umursamazlık-İhmal Alt Ölçeği

ARED : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Anne/Farklılaşmamış Red Alt Ölçeği

BSIC : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Baba/Sıcaklık-Duygulanım Alt Ölçeği

BDÜŞ : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Baba/Düşmanlık-Saldırganlık Alt Ölçeği

BİHM : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Baba/Umursamazlık-İhmal Alt Ölçeği

BRED : Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Baba/Farklılaşmamış Red Alt Ölçeği

ÇDÖ : Çocukluk Deneyimleri Ölçeği

DİA : Çocukluk Deneyimleri Ölçeği-Değersizlik İçeren Anılar Alt Ölçeği

BEA : Çocukluk Deneyimleri Ölçeği-Boyun Eğdirici Anılar Alt Ölçeği

TEA : Çocukluk Deneyimleri Ölçeği-Tehdit Edici Anılar Alt Ölçeği

ZTÖ : Zaman Tutumu Ölçeği

GÇOU : Zaman Tutumu Ölçeği-Geçmiş Olumlu Alt Ölçeği

GÇOZ : Zaman Tutumu Ölçeği-Geçmiş Olumsuz Alt Ölçeği

ŞMOU : Zaman Tutumu Ölçeği-Şimdi Olumlu Alt Ölçeği

ŞMOZ : Zaman Tutumu Ölçeği-Şimdi Olumsuz Alt Ölçeği

GLOU : Zaman Tutumu Ölçeği-Gelecek Olumlu Alt Ölçeği

GLOUZ : Zaman Tutumu Ölçeği-Gelecek Olumsuz Alt Ölçeği

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı 56
Tablo 3.2 Çalışma Grubunun Kardeş Sayısına Göre Dağılımı 56
Tablo 3.3 Çalışma Grubunun Doğum Sırasına Göre Dağılımı 57
Tablo 3.4 Çalışma Grubunun Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Dağılımı 57
Tablo 3.5 Çalışma Grubunun Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı 58
Tablo 3.6 Çalışma Grubunun Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı 58
Tablo 3.7 Çalışma Grubunun Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Dağılımı 59
Tablo 3.8 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile AEKRÖ ve BEKRÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 60
Tablo 3.9 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile ÇDÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 61
Tablo 3.10 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile ZTÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları 62
Tablo 3.11 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerini AEKRÖ, BEKRÖ, ÇDÖ ve ZTÖ Alt Boyutlarının Yordayıp Yordamadığını Belirlemek İçin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 63
Tablo 3.12 Cinsiyete Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler ve Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları 65
Tablo 3.13 Kardeş Sayısına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler..... 65
Tablo 3.14 Kardeş Sayısına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları 66
Tablo 3.15 Doğum Sırasına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler..... 66
Tablo 3.16.Doğum Sırasına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları 67
Tablo 3.17 Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler ve Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları 67

Tablo 3.18 Anne Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri 68
Tablo 3.19 Anne Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları 69
Tablo 3.20 Baba Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri 69
Tablo 3.21 Baba Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları 70
Tablo 3.22 Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri 71
Tablo 3.23 Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları 71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Kendini Gizlemenin Çalışma Modeli 5
Şekil 1.2 Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu 18

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu 94
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu 95
Ek 3. Kendini Gizleme Ölçeği 96
Ek 4. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Form 97
Ek 5. Çocukluk Deneyimleri Ölçeği 98
Ek 6. Zaman Tutumu Ölçeği 99

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan, doğduğu andan ölümüne kadar tüm yaşamı boyunca toplumdaki diğer bireylerle iletişim ve ilişki kurma ihtiyacı içindedir. Bireyin diğer insanlarla kurduğu sosyal ilişkiler bireyin ait olma, sevgi, güven, statü ve kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olmaktadır (Togay, 2016). Bu bağlamda adı geçen psikolojik ihtiyaçların karşılanabilmesi için kişilerarası ilişkilerin sağlıklı olması gerekmektedir.

Kişilerarası ilişkilerin sağlıklı olabilmesi için bireyin öncelikle kendini tanıması, daha sonra sahip olduğu özellikleri uygun bir biçimde karşısındakine ifade edebilmesi gerekmektedir (Cüceloğlu, 2010). Ancak sosyal ilişkiler geliştirirken birçok insan, duygu, düşünce, eylem ve yaşantıların bir kısmını bilinçli olarak başkalarından gizlemeye yönelik davranışlar sergilemektedir. Larson ve Chastain (1990) kişilerarası ilişkilerde yaşanan bu durumu "kendini gizleme" kavramıyla dile getirmektedir.

Bir kişilik özelliği olarak ele alınan kendini gizleme kavramı aynı zamanda kişilerarası süreç olarak da değerlendirilmektedir. Kendini gizleme davranışı sergileyen birey daha çok kendisiyle ilgili rahatsız edici bilgileri anlatmaktan kaçınmaktadır. Klinik uygulama ve araştırmalar, bireylerin özellikle çocuklukta maruz kaldığı cinsel istismar, tecavüz, keder, aile sırları, ilişkilerinde yaşadığı mutsuzluk veya kendisi hakkındaki güçlü olumsuz düşünceler ve önemli medikal konularda (AİDS gibi hastalıklar) kendini gizlediklerini ortaya koymaktadır (Larson ve Chastain, 1990).

Kendini gizleyen bireyler, sürekli olarak kendilerini bilişsel olarak kontrol etmektedir. Bu bağlamda gizledikleri bilgiyi açığa vurmaktan kaçınmak için sözel ve sözel olmayan davranışlarını düzenlemektedirler. Bu nedenle kendini gizleme davranışı oldukça etkin ve zorlu bir süreç olup yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar, bu zorlu sürecin getirdiği birçok olumsuz olarak nitelendirilebilecek değişkenle ilişkili olduğunu gözler önüne sermektedir.

Yurt içinde yapılan araştırmalar incelendiğinde; kendini gizlemenin depresyon, (Deniz, 2010); yalnızlık (Yıldız, 2013; Deniz ve Bakioğlu, 2017); düşük düzeyde yaşam doyumu (Çelik, 2015); kendine yabancılaşma ve dış etkiyi kabullenme (Togay, 2016); utangaçlık (Deniz ve Bakioğlu, 2017) gibi değişkenlerle ilişkili olduğu görülmektedir. Benzer şekilde yurt dışında yapılan araştırmalarda da anksiyete ve bedensel semptomlar (Larson ve Chastain, 1990); düşük düzeyde psikolojik iyi oluş (Finkenauer, Engels ve Meeus, 2002); uyumsuz mükemmeliyetçilik ve psikolojik sıkıntı (Kawamura ve Frost, 2004) gibi değişkenlerle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte kendini gizleyen bireylerin psikolojik yardım aramaya ilişkin olumsuz tutumları (Ichiyama, Colbert, Laramore, Carone ve Schmidt, 1993; Erdayı, 2009; Özbay, Terzi, Erkan ve Cihangir-Çankaya, 2011; Serim, 2011; Özdemir, 2012) hem yurt içi hem de yurt dışı araştırmalarında sıkça vurgulanmaktadır. Kendini gizlemenin nedenlerini inceleyen araştırmalar sınırlı olmakla birlikte kendini gizlemenin sonuçlarına yönelik araştırma sayısının artmaya başladığı dikkati çekmektedir.

Kendini gizlemenin nedenleri ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki araştırmada kendini gizleyen bireylerin, ebeveynlerine güvensiz bağlandıkları (Vrij, Paterson, Nunkoosing, Soukaa ve Oosterwegel, 2003); çocukluk döneminde travma, ihmal ve istismar, kötü muamele görme gibi yaşantılar geçirdikleri ve ebeveynleri tarafından sosyal açıdan değerlendirilme kaygısı yüksek biri olarak yetiştirildikleri (Larson, Chastain, Hoyt ve Ayzenberg, 2015) belirtilmektedir. Başka bir deyişle erken çocukluk ve çocukluk dönemi yaşantıları ile kendini gizleme arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durumda bireyin anne ve babasının çocuğa yönelik tutumları önem kazanmaktadır. Bireyin çocukluk dönemine ilişkin anılarının içinde önemli bir yer tutabilecek ve bireyin kişiliğine önemli ölçüde etki edebilecek olan çocukluk deneyimleri bireyin geçmişe, şu ana ve geleceğe yönelik tutumlarını da

etkileyebilecektir. Birey olumsuz yaşantıların yoğun olduğu ebeveyn tutumlarıyla dolu çocukluk deneyimlerine sahipse geçmişe yönelik tutumu olumsuz olabilecektir. Benzer şekilde şu ana yönelik bitirilmemiş işleri de daha çok olabileceğinden şu ana yönelik de olumsuz tutuma sahip olabilecektir. Böyle bir bireyin geleceğe yönelik tutumlarının da olumsuz olması olasıdır. Ancak ülkemizde kendini gizleme ile ebeveyn tutumları, bireyin geçmişine, şu anına ve geleceğine yönelik tutumlarını bir arada ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu nedenle bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte kendini gizlemenin bazı demografik değişkenlerle (cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveynlerin birliktelik durumu, ebeveynlerin öğrenim durumu ve sosyoekonomik düzey) ile ilişkisi ele alınmıştır.

1.1. Kendini Gizleme

Kendini gizleme, kişilerin kendileri ile ilgili özel olarak algıladıkları duygu, düşünce, eylem ve yaşantıları bilinçli olarak başkalarından gizlemeye yönelik genel ve sürekli olan davranışsal eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışsal örüntü; olumsuz değerlendirilen gizli bilgiye sahip olma, bu bilgiyi başkalarından gizleme ve kendini açmaya yönelik endişe hissetme veya kendini açmaktan sakınma süreçlerini içermektedir (Larson ve Chastain, 1990).

Kendini gizleme kavramına zemin oluşturan ilk araştırma 1971 yılında Jourard tarafından yapılmıştır. Jourard (1971), kendini açmanın olumlu sağlık sonuçlarından söz ederken kendini gizlemenin yüksek düzeyde bir çaba gerektirdiğinden süreç içerisinde sağlık sorunlarına neden olabileceğini belirtmektedir. Böylece sağlık konusunda kendini gizlemenin göstergeleri, araştırmacılar tarafından üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir.

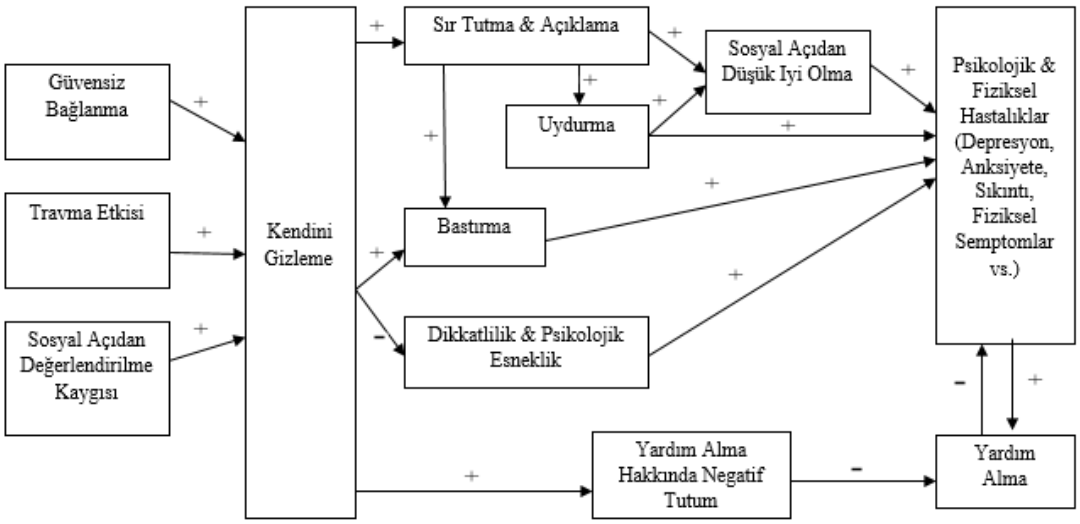
Benzer şekilde açıklanamayan travmalarla karşılaşan kişilerin kendini gizlemeleri durumunda sağlık durumlarının kötüye gittiği yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur (Pennebaker ve Beall; 1986; Pennebaker, Colder ve Sharp, 1990). Bu bağlamda Larson ve Chastain (1990), kendini gizlemenin kavramsallaştırılması, ölçülmesi ve sağlığa etkilerini araştırarak konuyla ilgili önemli bir yapı inşa etmişlerdir.

Larson ve Chastain'e göre (1990) kendini gizleme, bilindik bir insan deneyimidir. Birçok insan, kendileri ile ilgili rahatsız edici bilgileri anlatmaktan kaçınmaktadır. Bu bilgiler, biraz sıkıntı veren durumdan oldukça sıkıntı veren duruma doğru genişlemektedir. Bazen bu sırlar bir veya iki kişiye söylenirken, bazen kimseye söylenmemektedir. Aynı zamanda bu tarz kişilerin kendilerini başkalarından izole ettikleri (Spiegel, 1992) daha fazla yalnızlık ve sosyal anksiyete yaşadıkları (Cramer ve Lake, 1998) vurgulanmaktadır. Benzer şekilde başkalarından daha fazla kendini gizleme eğiliminde olan insanların, kendilerine çok acı veren veya travmatik yaşantılara sahip olmaları sıkça rastlanan bir durum olarak belirtilmektedir (Larson ve Chastain, 1990).

Sonuç olarak yapılan araştırmaların, kişilerin hem kendi hem de çevresi ile kurduğu ilişkilerle ilgili olarak kendini gizlemenin olumsuz etkilerini açıkça gösterdiği görülmektedir. Kendini açmanın bireyin psikolojik sağlığını sürdürebilmesi açısından gerekliliğine karşın; kendini gizlemenin bireyin hem kişisel sorunları ile baş etmeye çalışması açısından, hem de kişilerarası ilişkileri yıpratması açısından olumsuz sonuçları olduğu belirtilmektedir (Serim, 2011). Burada Larson ve diğer. (2015) tarafından oluşturulan kendini gizlemenin çalışma modeli, kavramın daha iyi bir biçimde ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.

1.1.1.Kendini Gizlemenin Çalışma Modeli

İnsanlarda kendini gizleme eğiliminin neden ve sonuçlarını irdeleyen meta-analiz çalışması sonucunda Larson ve diğer. (2015) kendini gizlemenin çalışma modelini (Şekil 1.1) geliştirmişlerdir. Çalışma modeli oluşturulurken kendini gizlemeyle ilgili yapılan 137 araştırmadan, dolayısıyla da 40.000'in üzerinde katılımcıdan yararlanmışlardır. Sonucunda çeşitli nüfusları kapsayan önemli bir çalışma modeli karşımıza çıkmaktadır:

Şekil 1.1 Kendini Gizlemenin Çalışma Modeli

Kaynak: Larson, D.G., Chastain R. L., Hoyt, W.T. ve Ayzenberg, R. (2015). Self-Concealment: Integrative Review and Working Model. *Journal of Social and Clinical Psychology, 34*(8), 705-774.

Şekil 1.1'de kendini gizlemenin karmaşık bir motivasyonel süreç olarak kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Burada kendini gizlemenin ilişkili olduğu değişkenler belirtilmektedir. Şekil 1.'deki eksi (-) ve artı (+) işaretleri kendini gizleme ile değişkenlerin arasındaki ilişkiyi temsil etmektedir. Bu bağlamda kendini gizleme ile ilgili değişkenler arasındaki ilişki açıklanmıştır:

1.1.1.1.Güvensiz Bağlanma

Ebeveynler ya da bakım verenler ile kurulan bağlanma tarzlarının kişilerde bir 'iç işleyiş modeli' oluşturduğu bilinmektedir. Oluşturulan iç işleyiş modeliyle çocuklar başkalarından beklentilerini şekillendirirken bireylere karşı davranışlarını ve ilişkilerini buna göre düzenlemeye başlamaktadır. Bu durum zamanla sabitleşerek yetişkinlik dönemi boyunca etkin rol oynamaya devam etmektedir. Böylece bireyin güçlü duygusal bağlar kurduğu kişiyle olan ilişkileri, güven duymasıyla ilgili duygularını, başkalarına güvenini ve sosyal-duygusal yeterliliklerini belirlemektedir (Laible, 2007). Bu bağlamda Vrij ve diğer.'in (2003) kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanmaya sahip kişilerin yakın ilişkiler kurmakta zorlandıkları ve bir ilişkiyi sırlarını paylaşacak kadar samimi bulmadıklarını belirten araştırmaları konuyla paralellik göstermektedir. Bununla birlikte yapılan meta-analiz çalışması sonucunda kendini gizleyen kişilerin daha çok kaygılı-kararsız ve kaçınan bağlanmaya sahip oldukları görülmektedir (Larson ve diğer., 2015). Şekil 1.1'de görüldüğü gibi güvensiz bağlanma ile kendini gizleme arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır.

1.1.1.2.Travma Etkisi

Çocukluk yıllarının kişiliğin temellerinin atıldığı önemli bir dönem olduğu bilinmektedir. Bu dönemde yaşanılan olumsuz deneyimler bireylerin davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Çünkü çocukluk dönemindeki deneyimlerin sebep olduğu olumsuz davranış biçimleri bilişsel şemalar aracılığıyla yetişkinliğe taşınmaktadır. Bu bağlamda Cruddas, Gilbert ve McEwan (2012) olumsuz çocukluk deneyimlerinin yetişkinlikteki kendini gizleme ile ilişkisini incelediği araştırmaları konuyla paralellik göstermektedir. Bununla birlikte yapılan meta-analiz çalışması sonucunda çocukluk dönemindeki travmalar, ihmal ve istismar, ebeveynlerin ya da bakım verenlerin ölümü veya terk etmeleri, kötü muamele görme, doğal afetler ve etki bırakacak yaralanmalar vs. yaşantılarının kendini gizlemede önemli bir etken olduğu belirtilmektedir (Larson ve diğer., 2015). Şekil 1.1 incelendiğinde, çocukluk dönemindeki olumsuz yaşantılar ile kendini gizleme arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir.

1.1.1.3.Sosyal Açıdan Değerlendirilme Kaygısı

Çocuk ve ergenlerin ahlaki gelişim sürecinde, ahlaki, geleneksel ve kişisel alanlardaki hangi bilgilerin paylaşılıp paylaşılmayacağına yönelik yargılar geliştirdiği bilinmektedir. Bu ahlaki yargılar bağlamında etraflarında olup biten olaylar hakkında değerlendirmelerde bulunarak yetişkinlikte hangi bilgilerin sır niteliği taşıması gerektiğine de karar vermektedirler (Deniz, 2010). Vrij ve diğer.'e göre (2003), insanlar sosyal yönden tabu olan konularını, kişisel olarak sıkıntı veren bilgilerden daha fazla saklamaktadır. Başka bir deyişle, başkalarının olumsuz tepkisine yol açabileceğini düşündükleri kişisel bilgileri daha çok saklama eğilimindedir. Larson ve diğer.'in (2015) yaptıkları meta-analiz çalışmasında da sosyal açıdan değerlendirilme konusunda yüksek kaygıya sahip kişilerin daha çok kendini gizledikleri görülmektedir. Şekil 1.1'de görüldüğü üzere sosyal açıdan değerlendirilme kaygısı ile kendini gizleme arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır.

1.1.1.4.Sır Tutma ve Açıklama

Kişilerin kendini gizlemeleri durumunda gerçek benlikleri ile dışa yansıttıkları benlikleri arasında farklılıklar olduğu bilinmektedir. Bu kişiler başkalarına güçlü duygusal yapıları olduğu veya hiçbir problemleri olmadığı izlenimini vermektedir. Benzer şekilde terapi ilişkilerinde de terapistlerinden yaşam olaylarını gizli tutma eğilimleri bulunmaktadır (Larson ve Chastain, 1990). Larson ve diğer.'in (2015) yaptığı meta-analiz çalışmasında kendini gizleyen kişilerin samimi açıklama yapma olasılığının daha düşük olduğu görülmektedir.(Larson ve diğer., 2015).

1.1.1.5.Uydurma

Kendini gizleyen kişilerin kasıtlı olarak kişisel bilgilerini gizledikleri bilinmektedir. Bu durumda kendini gizleyen kişiler, doğrusunu bildiği halde bir şeyleri sakladıkları için bir çeşit aldatmada bulunmaktadırlar. Bununla birlikte kendini gizleme süreciyle artan sır saklama giderek kişileri uydurma açıklamalara sürüklemektedir. Böylece fonksiyonel olmayan duygu düzenleme süreci, otantik

olmayan davranışlar, düşük sosyal iyi oluş ve bunlar da doğrudan veya dolaylı yollarla psikolojik ve fiziksel hastalıklara neden olmaktadır. Benzer şekilde Şekil 1.1'de uydurma ile ilgili değişkenlerin pozitif yönde ilişkileri görülmektedir.

1.1.1.6.Bastırma

Kendini gizleyen kişilerin sakladıkları sırla ilgili duygu ve düşüncelerini bastırdığı görülmektedir (Larson ve diğer., 2015). Bastırma sürecinin altında "kabul edilme" dürtüsünün yer aldığı bilinmektedir. Eğer kişi içinden geçeni olduğu gibi söylerse "reddedilme tehlikesini" göze alacaktır. Bu bağlamda kişi kabul edilmeyeceği ve reddedileceği düşüncesiyle bastırma yöntemine devam etmektedir. Ancak bu durum aynı zamanda oldukça zorlu bir süreci de beraberinde getirmektedir. Bu zorlu süreçte, saklanılan sırrın türünden bağımsız olarak kendini gizleme içsel bir stres aracı olarak işlev görmektedir (Larson ve Chastain, 1990). Bu durum uzun vadede birçok olumsuz sağlık sonuçlarına neden olmaktadır. Şekil 1.1 incelendiğinde bastırma ile psikolojik ve fiziksel hastalıkların pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir.

1.1.1.7. Dikkatlilik ve Psikolojik Esneklik

Kendini gizleyen kişiler yanlışlıkla yapabilecekleri bir açıklamaya ve saklanan konuyla ilgisi bulunan bir tartışmaya fırsat vermemek için yoğun çaba göstermektedir. Bu çaba, bilişsel kaynakların kullanıldığı ve duygusal bir yükün deneyimlenebildiği aktif bir süreci gerektirmektedir. Bu durumun uzun vadede olumsuz sağlık sonuçlarını beraberinde getirdiği bilinmektedir. Bu bağlamda Masuda ve diğer.'in (2011) yaptıkları araştırmada psikolojik esnekliğin kendini gizleme ile olumsuz psikolojik sonuçlar arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını belirtmektedirler. Aynı zamanda kişisel bilgilerin gizlenmesi, açıklamanın önlenmeye çalışılması, denetlenmesi veya bastırılması deneyimlerinin de dikkat eksikliğine sebep olduğu tespit edilmiştir. Şekil 1.1'de de kendini gizleme ile dikkatlilik ve psikolojik esneklik arasında negatif yönde ilişki olduğu görülmektedir.

1.1.1.8. Sosyal Açıdan Düşük İyi Olma

Kendini gizleyen insanların sosyal destek ağlarını yetersiz kullandıkları ya da hiç kullanmamayı tercih ettikleri bilinmektedir. Oysaki insanların bütünüyle kendini açacağı bir sırdaşa sahip olması sosyal destek görmesi açısından oldukça önemlidir (Larson ve Chastain, 1990). Kelly'nin (1999) yaptığı araştırmada kendini gizleme ile utangaçlık ve depresyon gibi bazı psikolojik problemler arasında ilişki çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda kendini gizleyen insanların utangaç tavırlar sergilediği ve bu durumun da onun tüm sosyal yaşantısını etkileyebileceği düşünülmektedir. Böylece sosyal yaşantıdan soyutlanmış kişilerin gittikçe yalnızlaşacağı ve diğer insanlarla sağlıklı sosyal ilişkiler kuramayacağı öngörülmektedir.

1.1.1.9. Yardım Alma ve Yardım Alma Hakkında Negatif Tutum

Kişilerin yardım alma kararını etkileyen pek çok faktörden birisinin de kendini gizleme olduğu görülmektedir (Larson ve diğer., 2015). Danışmanın danışanı tanıma sürecinde kendini gizlemenin önemli bir noktada olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda danışanın kişisel bilgilerini ya da sıkıntılarını anlatmaması terapötik süreci olumsuz etkilerken danışman tarafından da aşılması gereken bir durum haline gelmektedir (Ichiyama ve diğer., 1993). Burada danışma sürecinde danışan için sıkıntı verecek durumları danışmana anlatma işlemi onların yardım alma hakkında negatif tutum sergilemesine neden olabilmektedir. Bu bağlamda kendini gizleyen kişilerin yardım almaya daha az gönüllü olduğu ve psikolojik danışma sürecine yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları belirtilmektedir (Ichiyama ve diğer., 1993; Kelly ve Achter, 1995; Cramer, 1999; Erdayı, 2009; Özbay ve diğer., 2011; Serim, 2011; Özdemir, 2012).

1.1.1.10.Psikolojik ve Fiziksel Hastalıklar

Kendini gizleyen kişilerin süreç içerisinde psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklara yakalanma payının büyük olduğu açıkça görülmektedir (Larson ve diğer., 2015). Bu kişiler, yardım almayı da engellediği için iyileşme olasılığını düşürdüğü ve psikolojik problemlerin çözümünden çok şiddetlenmesine yol açtığı bilinmektedir (Cepeda-Benito ve Short, 1998; Cramer, 1999). Burada kendini

gizleme açığa vurmanın etkin bir şekilde engellenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle de oldukça stresli ve yorucu bir durumdur. Bu bağlamda kendini gizleyen kişilerin zamanla depresyon, anksiyete, psikolojik sıkıntı ve fiziksel semptomlar gibi hastalıklara yakalandığı belirtilmektedir (Larson ve diğer., 2015). Şekil 1.1'de kendini gizleme ile psikolojik ve fiziksel hastalıklar arasındaki ilişkinin pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir.

1.1.2. Kendini Gizleme ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde kendini gizleme ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

1.1.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Erdayı (2009), üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik yardım aramaya gönüllülük düzeylerinin; bağlanma stilleri, kendini saklama ve öz saygı ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya üniversite sınavına hazırlanan 400 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik yardım aramaya gönüllülük ile kendini saklama arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilip kendini saklamanın psikolojik yardım aramaya gönüllülüğü açıkladığı belirtilmektedir.

Deniz (2010), sır saklamanın duygusal özerklik, öznel iyi oluş ve depresyon ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya 14-18 yaş aralığında bulunan toplam 720 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlik döneminde gelişimsel açıdan önemli görülen sır saklama eğiliminin ergenlerin bireyleşme düzeyini düşürdüğü ve yüksek depresyon düzeyine sahip ergenlerin daha çok sır sakladıkları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte sır saklama düzeyinin arttıkça ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin düştüğü belirtilmektedir.

Uysal, Lin ve Knee (2010), kendini gizlemenin otonomi, yetkinlik ve ilişkide olma temel ihtiyaçlarını engellemedeki yordayılıcığını incelemişlerdir. Araştırmaya yakın ilişkisi olan 71 çift katılmıştır. Araştırmanın sonucunda günlük kendini gizlemenin, günlük doyum ihtiyacı ve günlük iyilik oluş arasındaki ilişkilerden

bağımsız olduğu, olumsuz kişisel bilgileri saklamanın temel psikolojik ihtiyaçlardan doyum ihtiyacını olumsuz etkilediği ve düşük iyi oluşu yordadığı belirtilmektedir.

Özbay ve diğer. (2011), üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumlarını cinsiyet, cinsiyet rolleri, algıladıkları sosyoekonomik düzey ve kendini saklama düzeyleri açısından incelemiştir. Araştırmaya 17-24 yaş aralığında bulunan 5829 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kendini saklama düzeyi yüksek olan öğrencilerin yardım aramaya yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Serim (2011), yetişkinlerin psikolojik yardım arama tutumlarını kendini saklama, duyguları ifade etme ve cinsiyet açısından incelemiştir. Araştırmaya 440 yetişkin katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kendini saklamanın yetişkinlerin psikolojik yardım arama tutumlarını anlamlı bir şekilde yordadığı belirtilmektedir.

Özdemir (2012), üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlarının kişilik, kendini saklama ve cinsiyet rolleriyle ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya 806 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım almaya yönelik tutumlarını yordamada kendini gizlemenin rol oynadığı bulunmuştur.

Uysal, Lin, Knee ve Bush (2012), romantik ilişkilerde kendini gizleme ve ilişki iyi oluşu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya romantik ilişkisi olan 165 birey katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kendini gizlemenin cinsiyet açısından anlamlı düzeyde ama düşük bir farkın olduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte romantik ilişkide kişinin partnerinden kendini gizlemesinin düşük ilişki doyumu ve bağlılığı ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca otonomi ve ilişkide olma ihtiyaçlarının, kendini gizleme ile düşük ilişki doyumu ve bağlılığı arasındaki ilişkiyi yordadığı belirtilmektedir.

Yıldız (2013), ergenlik dönemindeki bireylerin yalnızlık düzeylerini sır saklama ve denetim odağı açısından incelemiştir. Araştırmaya 14-18 yaş aralığında 790 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerde yalnızlık ile sır saklama arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte denetim odağı ile sır saklama arasında ise pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki olduğu belirtilmektedir.

Çelik (2015), yaşam doyumu ile kendini gizleme arasındaki ilişkide heyecan arayışının aracılık ve moderatör rolünü incelemiştir. Araştırmaya 13-15 yaş aralığında 403 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda yaşam doyumunun kendini gizleme ile negatif yönde ilişkisi çıkmıştır. Aşamalı regresyon analiz sonucu heyecan arayışının, yaşam doyumu ile kendini gizleme arasındaki ilişkide, baskıcı ve moderatör etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca, aracılık analizinde heyecan arayışının kendini gizlemenin yaşam doyumu üzerindeki negatif etkisini arttırdığı belirtilmektedir.

Çelik ve Sahranç (2015), sosyal ve duygusal yalnızlık ile kendini gizleme arasındaki ilişkide heyecan arayışının aracı etkisi incelenmiştir. Araştırmaya 447 ergen katılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal ve duygusal yalnızlık ile kendini gizleme arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca kendini gizlemenin heyecan arayışını yordadığı belirtilmektedir.

Togay (2016), evli bireylerin kendini saklama, öfke ifade stilleri ve otantiklikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 414 evli birey katılmıştır. Araştırma sonucunda kendini saklama, otantikliğin kendine yabancılaşma ve dış etkiyi kabullenme alt boyutları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu; ancak otantikliğin otantik davranış alt boyutunu yordamadığı belirtilmektedir.

Bozkur ve Gündoğdu (2017), ergenlerde utangaçlık, kendini gizleme ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 241 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal medyada sahte hesap kullanan ve kendini sosyal medya ortamlarında olduğundan farklı yansıtan ergenlerin utangaçlık ve kendini gizleme puanlarının sahte hesap kullanmadığını ve kendini farklı yansıtmadığını belirten ergenlerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Deniz ve Bakioğlu (2017), ergenlerde sır saklamayı duygusal özerklik, ahlaki olgunluk, yalnızlık, utangaçlık ve sosyal destek açısından incelemişlerdir. Araştırmaya 15-19 yaş aralığında 225 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda sır saklama puanları ile yalnızlık ve utangaçlık arasında pozitif yönde; ahlaki olgunluk, duygusal özerklik ve sosyal destek arasında negatif yönde ilişki olduğu belirtilmektedir.

1.1.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Larson ve Chastain (1990), kendini gizlemenin kavramsallaştırılması, ölçülmesi ve sağlığa etkilerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda kendini gizleme kavramı, kendini açmadan kavramsal ve ampirik olarak ayırt edilmiştir. Kavramın ölçülmesinde Kendini Gizleme Ölçeği'nin mükemmel psikometrik özelliklere sahip olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte kendini gizlemenin depresyon, anksiyete ve bedensel semptomlarla ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Finkenauer ve diğer. (2002), ergenlerin ebeveynlerinden sır saklamalarının psikolojik iyi oluş ve duygusal özerklikleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmaya 227 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerden sır saklama davranışının ergenlerde fiziksel ve psikolojik dezavantajlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin açıklama ve gizlemeleri ile anne baba tutumları arasında anlamlı ilişki olduğu belirtilmektedir.

Vrij ve diğer. (2003), sır saklamanın bağlanma stilleri ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 106 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda bağlanma stilleri ile sır saklama arasında ilişki olduğu, kaçınan ve kaygılı bağlanma stilindeki insanların sır saklamaya daha meyilli oldukları belirtilmektedir.

Kawamura ve Frost (2004), ilişkilerdeki mükemmeliyetçilik ve psikolojik sıkıntı üzerine kendini gizlemenin moderatör etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 116 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda uyumsuz mükemmeliyetçilik, kendini gizleme ve sıkıntı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca kendini gizlemenin ilişkilerdeki uyumsuz mükemmeliyetçilik ve sıkıntı üzerine aracı etkisi olduğunu belirtilmektedir.

Masuda ve diğer. (2011), kendini gizleme ile olumsuz psikolojik sonuçlar arasındaki ilişkide psikolojik esnekliğin aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya 591 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik esnekliğin kendini gizleme ile olumsuz psikolojik sonuçlar arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını belirtilmektedir.

Hu, Wang ve Wu (2013), Çin'de yaşayan LGB bireylerin kabul endişesi ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide kendini gizlemenin aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya kendisini LGB olarak tanımlayan 152 Çinli öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kabul endişesi ve yaşam memnuniyeti arasında negatif yönde ilişki bulunurken kendini gizlemenin aracı rol oynadığı belirtilmektedir.

1.2. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR, Parental Acceptance-Rejection Theory), 1975 yılında Rohner tarafından ortaya konulmuştur. Rohner, EKAR Kuramı'nı, çocuklar tarafından algılanan ebeveyn kabul veya reddinin başlıca nedenlerini, sonuçlarını ve diğer değişkenlerle ilişkilerini öngörmeye ve açıklamaya çalışan bir sosyalizasyon kuramı olarak tanımlamaktadır (Rohner, 1986; Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner, 2005; Khaleque ve Rohner, 2011).

Rohner, 20. Yüzyılda batılı psikologların ebeveyn-çocuk etkileşimine ilgi duymalarıyla EKAR Kuramı'nın doğduğunu belirtmektedir. Başlangıçta psikanalitik kuram içerisinde yer alan bu konu, daha sonra sosyal öğrenme kuramcılarının da ilgisini çekerek yerini bulmuştur. Bu durum, ebeveyn davranışlarının ölçülmesinin de önünü açmıştır (Khaleque ve Rohner, 2001).

Psikoloji ve antropoloji eğitimi alan Rohner, EKAR Kuramı ile birlikte çocuğun sosyalleşmesine dair evrensel bir yaklaşım ortaya koymuştur. Bu bağlamda kuram ile ilgili birçok görüşme ve gözlem yaparak çeşitli ölçekler geliştirmiştir. Khaleque ve Rohner (2002) tarafından farklı kültürlerdeki araştırmacılar tarafından yürütülen 200'den fazla çalışma sonuçlarının incelendiği meta-analizde EKAR Kuramı'nın önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda, ebeveynleri tarafından kabul ve reddedilmenin çocukların hem duygusal, davranışsal, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin hem de yetişkinlikteki psikolojik uyumlarının etkilendiği görülmüştür. Burada kabul ve reddedilmenin şekli, sıklığı, süresi ve şiddetinin kişilerin dini inançlarından aile yapılarına kadar pek çok sosyal özellikle de ilişkisi bulunmuştur (Öngider, 2006).

EKAR Kuramı, temelinde "ebeveynliğin sıcaklık boyutu" olarak adlandırılan ebeveyn-çocuk etkileşimine odaklanmaktadır. Bu bağlamda ebeveyn ve çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesi ve ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygularını ifade ederken kullandıkları fiziksel ve sözel davranışlar üzerinde durmaktadır (Rohner, 2005).

1.2.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Ebeveyn-çocuk etkileşiminin bir bileşeni olan sıcaklık boyutu iki uç olarak ele alınmaktadır. Bu uzantının bir ucunda çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları "kabul edilme" yer alırken diğer ucunda "reddedilme" vardır. Rohner'e göre (1975) her insan çocukluk döneminde ebeveynlerinden (veya bakım verenlerinden) az ya da çok sevgi ve sıcaklık görmüştür. Çocuklukta ebeveynleri ile ilişkilerinde yaşanan bu deneyimler insanların kabul edilme ve reddedilmenin iki ucu oluşturduğu uzantının bir yerlerine yerleşmelerine neden olmaktadır (Rohner, 2005).

Sıcaklık boyutu, çocuk ile ebeveynleri arasındaki sosyal etkileşime ait tutumları içermektedir. Burada ebeveynlerle yaşanan sosyal etkileşimin çocuğun zihnindeki tasarımından bahsedilmektedir. Çocuğun zihinsel tasarımı, kendisi ve diğerleriyle ilgili duygusal açıdan önem taşıyan geçmiş ve günümüzdeki yaşantılarından oluşan dünyayla ilgili oluşturduğu genellemelerin tümüdür (Rohner, 2005).

Çocuğun zihinsel tasarımında ebeveyniyle yaşadığı sevildiği ve kabul edildiğine veya sevilmediği ve reddedildiğine dair öznel algıların rolü büyüktür. Kuramda, zihinsel tasarımda kabul ya da redde yol açan ebeveyn davranışlarının kültürel olarak farklılaşabileceği ancak özellikle reddedilmeye dair öznel algısının farklı toplumlarda kendilik değeriyle ilgili benzer sonuçlar doğuracağının üzerinde durulmaktadır (Rohner, 1986).

Çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilmede ebeveynlerin fiziksel ve sözel ifadelerle gösterdikleri sıcaklık, şefkat, ilgi, destek; kısacası sevgi vardır. Sevginin fiziksel ifadeleri öpme, kucaklama, gülümseme okşama, onaylayıcı bir ifadeyle bakma gibi davranışlardan oluşurken sözel ifadeleri ise övme, iltifat etme, güzel sözler söyleme, şarkı söyleme veya öykü anlatma gibi davranışlardan oluşmaktadır (Rohner, 2005).

Çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilmede ise ebeveynlerin kabulde yer alan sevgilerinin fiziksel ve sözel ifadelerini göstermediği veya önemli ölçüde esirgediği görülmektedir. Bunun yanı sıra çocuklar, çeşitli fiziksel ve psikolojik zararlı duygu ve düşüncelere de maruz kalmaktadır (Rohner, 2005). Rohner'e (1986) göre ebeveynler çocuklarına karşı dört farklı şekilde "reddedici" olmaktadır:

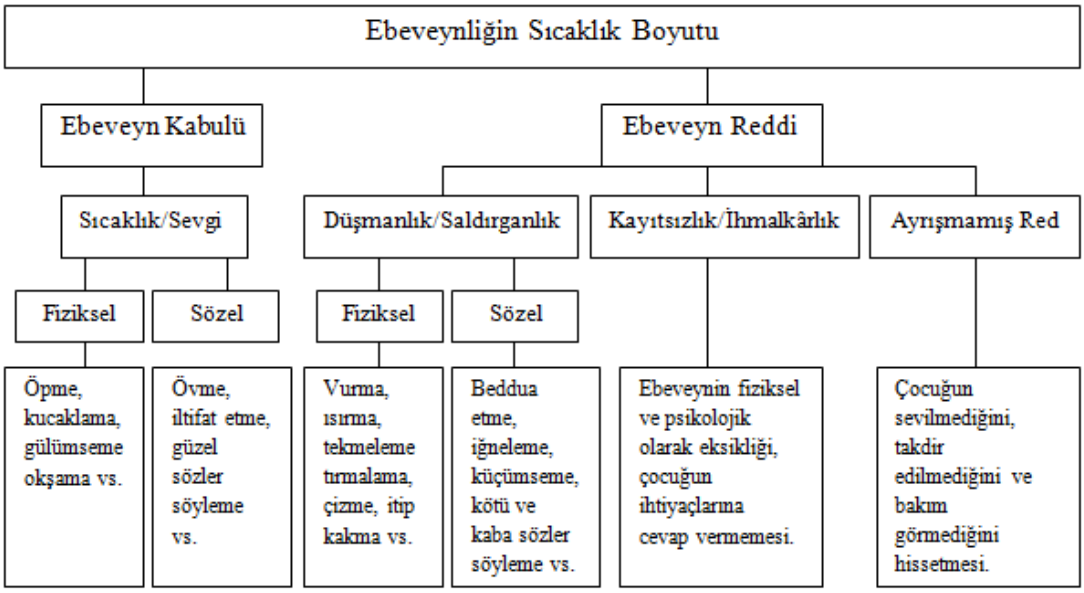
- **Soğukluk/Sevgisizlik:** Soğuk ve sevgisiz ebeveynler, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul etmede yer alan sevginin fiziksel ve sözel ifadelerden kaçınırlar. (Rohner ve Khaleque, 2002).

- **Düşmanlık/Saldırganlık:** Düşman ve saldırgan ebeveynler çocuklarına düşmanlık/saldırganlığın fiziksel ve sözel ifadelerinde bulunurlar. Düşmanlık /saldırganlığın fiziksel ifadeleri vurma, ısırma, tekmeleme, tırmalama, çizme, itip kakma gibi davranışlarından oluşurken sözel ifadeleri ise beddua etme, iğneleme, küçümseme, düşüncesizce davranma, kötü ve kaba sözler söyleme gibi davranışlardan oluşmaktadır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2003).

- **Kayıtsızlık/İhmalkârlık:** Kayıtsız ve ihmalkâr ebeveynler, çocuklarının fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına cevap vermezler. Bu bağlamda çocuklarına karşı ilgisiz davranır, onlara yardım etmez, onların teselli ve bakım ihtiyaçlarını göz ardı ederler (Rohner ve diğer. ,2003).

- **Ayrışmamış Red:** Ebeveynlerin çocuklarına karşı soğuk/sevgisiz, düşman/saldırgan ve kayıtsız/ihmalkâr davranışlarına dair kesin kanıtların olmamasına rağmen çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme vardır (Rohner ve diğer., 2003).

Yukarıda bahsedilen ebeveynliğin sıcaklık boyutunda yer alan kabul edilme ve reddedilmenin ifadelerine Şekil 1.2'de (Rohner ve diğer., 2003) yer verilmiştir. Bu fiziksel ve sözel ifadeler kültürel yapıya göre farklılıklar gösterse de, reddedilmeye dair algılar çocuklar tarafından benzerdir (Rohner ve diğer., 2003).

Şekil 1.2 Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Kaynak: Rohner, R.P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D.E. (2003). Cross-National Perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory. *Marriage&Family Review, 35*(3), 85-105.

Şekil 1.2' de eğik çizgi işaretinin (/) solunda gösterilen (sıcaklık, düşmanlık, kayıtsızlık) ifadeler ebeveynlerin iç dünyalarındaki psikolojik durum ve duygularını ifade etmektedir. Sağında gösterilen (sevgi, saldırganlık, ihmalkârlık) ifadeler ise bu duyguların yansımaları anlamına gelmektedir.

1.2.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Ebeveyn-çocuk etkileşiminin sıcaklık boyutundan sonra diğer önemli bileşeni kontrol boyutudur. Sıcaklık boyutuyla benzer biçimde iki uç olarak ele alınmaktadır. Bu uzantının bir ucunda ebeveynin aşırı "izin verici" kontrol davranışları yer alırken diğer ucunda aşırı "kısıtlayıcı" kontrol davranışları vardır (Rohner ve Rohner, 1981).

Kontrol boyutu, ebeveynlerin çocuğun davranışlarını ne kadar sınırladığı veya kısıtladığı ve bu kısıtlamaları çocuğa ne ölçüde uyguladığını ele almaktadır. Ebeveynin kontrol davranışları değerlendirilirken çocuğun bu kısıtlamalardan ne kadar zorlandığı belirtilmektedir. Ebeveynler çocuklarını genellikle cinsellik, tuvalet

eğitimi, belli ahlakî değerler, düzenlilik, dürüstlük, gürültü, emirlere itaat ve saldırganlık gibi alanlarda kontrol etmektedir (Rohner ve Rohner, 1981).

İzin verici (düşük düzeyde kontrollü) ebeveynler, çocuklarının davranışlarını nadiren kontrol etmektedir. Çocuğa hiçbir şekilde kural getirmez. Sadece fiziksel sağlığı ve güvenliği için gereken kontrolü sağlamaktadır. Aynı zamanda ebeveyn çocuğun yaptıklarına karşı yönlendirici olmaz. Çocuğun kendi yolunu bulmasına ve kararlarına tamamen izin vermektedir (Rohner ve Rohner, 1981).

Kısıtlayıcı (yüksek düzeyde kontrollü) ebeveynler ise, çocuklarının davranışlarını sürekli kontrol etmektedir. Bu nedenle de çocuğun ebeveyni olmadan belli becerileri edinmesini, özerkliğini kazanmasını kısıtlamaktadır. Birçok durum ve ortamda çocuğa gereğinden fazla kısıtlama getirerek onu bu kurallara uymaya zorlamaktadır (Rohner ve Rohner, 1981).

1.2.3. EKAR Kuramı'nın Alt Kuramları

EKAR Kuramı, "kişilik", "baş etme" ve "sosyokültürel" alanlar olmak üzere üç alanda incelenmektedir.

1.2.3.1. EKAR Kuramı'nın Kişilik Alt Kuramı

EKAR Kuramı'nın kişilik alt kuramında, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul veya reddedilmenin yaşamları boyunca kişilik yapısı ve genel psikolojik durumlarını şekillendirmedeki derin etkisi araştırılmaktadır (Rohner ve Khaleque, 2002; Rohner ve diğer., 2003).

Kişilik alt kuramı, insanların kendileri için önemli olan kişiler tarafından olumlu tepki alma gereksiniminde oldukları varsayımına dayanmaktadır. Olumlu tepki alma gereksinimi, insanların evrim süreci içerisinde biyolojik temelli gelişmektedir. Bu gereksinim, insanların (bilinçli olarak veya olmayarak) destek, bakım, ilgi, şefkat araması olarak açıklanmaktadır (Rohner ve diğer., 2003).

Bebeklik ve çocukluk dönemlerinde olumlu tepkiye duyulan gereksinimi en iyi karşılayabilecek kişiler ebeveynler olmaktadır. Ancak burada "ebeveyn" derken bebek veya çocuğun uzun süreli temel bakımını üstlenmiş herhangi bir kişi kastedilmektedir. Kastedilen bu kişi çocuğun anne ve babası olabileceği gibi, büyükanne-büyükbabası, başka bir akrabası, hatta çocuğu evlat edinmiş veya kurumsal bir ortamda anne-babasının yerini almış kişiler de olabilmektedir (Rohner ve diğer., 2003).

Ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde ise olumlu tepkiye duyulan gereksinim karmaşıklaşmaktadır. Bu dönemlerde gereksinimi en iyi karşılayabilecek "diğer önemli kişiler" karşımıza çıkmaktadır. "Diğer önemli kişiler" derken ergen veya yetişkinin göreceli olarak uzun süreli duygusal bağ yaşanan, benzersiz önemi olan ve başka hiç kimsenin yerini alamayacağı kişiler kastedilmektedir (Rohner ve diğer., 2003).

Ebeveynler, diğer önemli kişiler olarak da değerlendirilmektedir, hatta diğer önemli kişilerde bulunmayan önemli özellikleri barındırmaktadır. Burada çocuğun duygusal güvenliği ve rahatlığının, ebeveynleriyle olan ilişkisine bağlı oluşu kastedilmektedir. Kuram, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme ve reddedilmenin kişilik gelişimi üzerinde benzersiz etkisinin olduğunu varsaymaktadır (Rohner ve diğer., 2003).

Kişilik alt kuramı, farklı kültür, ırk ve dillerde çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda farklılık göstermeyen yedi karakteristik özelliğe sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Rohner ve Khaleque, 2002). Bu karakteristik özellikler aşağıda açıklanmaktadır:

1.2.3.1.1. Bağımlılık veya Savunucu Bağımsızlık

Kişilik alt kuramında yer alan yedi karakteristik özellik içerisinde, farklı kuramlarda farklı anlamlar verilmesi nedeniyle, en karmaşığı olarak tanımlanmaktadır. İki uç olarak ele alınan bu kişilik özelliğinin bir ucunda "bağımlılık" yer alırken diğer ucunda "bağımsızlık" vardır (Rohner, 2005).

“Bağımlılık” kişilik alt kuramında, duygusal destek, ilgi, bakım, rahatlık, beslenme ve benzer ihtiyaçlar için önemli kişilerden duyulan içsel ve psikolojik istek ya da arzu olarak tanımlanmaktadır. Davranış düzeyinde değerlendirildiğinde “bağımlı davranış” ise çocuk veya yetişkinlerin olumlu tepkiye duyulan gereksinime yönelik önemli kişilere yaptığı girişimler olarak açıklanmaktadır (Rohner, 2005).

Çocukluktan yetişkinliğe doğru uzanan süreç içerisinde, olumlu tepkiye duyulan gereksinim farklılaşmaktadır. Çocuklukta olumlu tepkiye duyulan gereksinimi, ebeveynler uzaklaşırken onlara tutunma, sızlanma, ağlama ve onlar döndüğünde yeniden fiziksel yakınlık sağlamaya çalışma gibi davranışlar oluştururken yetişkinlikte kendileri için önemli kişilerden cesaretlendirilme, onaylanma, desteklenme, rahatlatılma, yatıştırılma ve şefkat görme davranışları oluşturmaktadır (Rohner ve diğer., 2003).

“Bağımsızlık” ise kişilik alt kuramında, bağımlılık kavramında bahsedilen ihtiyaçlar için önemli kişilerden duyulan içsel ve psikolojik istek ya da arzunun uzaklığı olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda “bağımsız kişiler” olumlu tepkiye duyulan gereksinimi, önemli kişilerden karşılama ihtiyacı hissetmemektedir (Rohner, 2005).

Bağımlılık ve reddedilme arasında karmaşık ve doğrusal olmayan bir ilişkinin var olduğu düşünülmektedir. Ebeveynleri tarafından algıladığı kabul edilme sonucunda çocuğun, normal koşullar çerçevesinde, orta derecede bağımlı olması beklenmektedir. Eğer algıladığı kabul edilmenin yerini reddedilme alırsa, olumlu tepkiye duyulan gereksinimi nedeniyle çocuğun bu yöndeki girişimlerinin artarak daha fazla derecede bağımlı olmasına neden olmaktadır. Algılanan reddedilme belirli bir noktaya ulaştıktan sonra ise çocuğun olumlu tepkiye duyulan gereksinimine yönelik girişimlerinin azalması beklenmektedir. Burada çocuk, dışarıdan bakıldığında bağımsız gibi görünse de aslında “savunucu bağımsızlık” yaşamaktadır.

“Savunucu bağımsızlık” kavramı kişinin olumlu tepkiye duyulan gereksinimine yönelik girişimlerinin daha az olmasından dolayı çoğu zaman “sağlıklı bağımsızlık” ile karıştırılmaktadır. Ancak “savunucu bağımsız kişiler” her zaman farkında olmasalar da, önemli kişilerden duyulan içsel ve psikolojik istek ya da

arzuyu aramaya devam ettikleri için sağlıklı bağımsızlıktan oldukça farklıdır. Hatta ebeveynleri tarafından algıladıkları kronik reddedilmenin yol açtığı öfke, güvensizlik ve diğer olumsuz duyguların üzerlerinde yarattığı ağırlık nedeniyle, bu kişiler sıklıkla olumlu tepkiye duyulan gereksinimlerini inkâr etme eğiliminde olmaktadır (Rohner ve diğer., 2003).

Kişilik alt kuramına göre, çocuklukta ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme veya reddedilmenin ne derece olduğu, insanların bağımlılık ve bağımsızlığın iki ucu oluşturduğu uzantının bir yerlerine yerleşmelerine neden olmaktadır (Rohner, 2005).

1.2.3.1.2. Duygusal Duyarsızlık (Tepkisizlik)

Kişilik alt kuramında yer alan "duygusal duyarsızlık" kavramı, bağımlılık veya savunucu bağımsızlık kavramından çok daha açık ve anlaşılırdır. Bu kişilik özelliğinde, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme veya reddedilmeye göre duygulanımlarında görülen duyarlılık ve duyarsızlık anlatılmaktadır.

"Duygusal duyarlılık" kavramı, kişilerin duygularını özgürce ve açıkça ifade edebilme becerileri olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda duygusal açıdan duyarlı kişiler, duygusal tepkilerini kolay ve doğal bir biçimde gösterebilmekte ve başkalarıyla olan ilişkilerinde yakınlık, sıcaklık, süreklilik gösteren ve savunmacı olmayan davranışlar sergilemektedir. Ayrıca kişilerarası ilişkileri yakın ve kişisel olma eğilimindedir. Karşılarındaki kişilere duygusal olarak yakınlaşabilmekte veya kendilerine yakınlaşmak isteyenlere tepki vermekte zorluk yaşamamaktadır (Rohner, 2005).

"Duygusal duyarsızlık" kavramı ise, kişilerin kendilerini duygusal anlamda soyutlamaları olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda duygusal açıdan duyarsız kişiler, başkalarıyla olan ilişkilerinde sınırlı ve sıklıkla da sadece savunmaya yönelik davranışlar sergilemektedir. Bununla birlikte sosyal veya arkadaşça olabilmektedir, ancak bu durum kişilerarası ilişkilerinde yakın olduğu anlamına gelmemektedir. Sosyal veya arkadaşça olabilmelerine rağmen genellikle duygusal olarak uzak olma

eğilimindedir. Uç noktalara gidildiğinde ise duygusal açıdan tepkisiz olan insanlarda "duygu durum donukluğu" ya da "apati" görülebilmektedir (Rohner, 2005).

Kişilik alt kuramına göre çocuklar, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilmeden dolayı öncelikle yoğun bir şekilde öfke duygusu yaşamaktadır, sonra bu öfke duygusu yerini acı çekmeye bırakır. Kendilerini duygusal olarak daha fazla zarar görmekten korumak için duygusal açıdan geri çekilmeye başlamaktadırlar. Bu bağlamda giderek olumlu tepkiye duyulan gereksinime yönelik girişimlerini azaltmakta ve duygularını gizleme eğiliminde olurlar. Ancak tüm bunları yaparken genellikle farkında olmadıkları, bazen de şiddetli bir şekilde inkar ettikleri bir sevgi hasreti içerisinde kalmaktadırlar (Rohner ve diğer., 2003).

1.2.3.1.3. Düşmanlık ve Saldırganlık

Kişilik alt kuramında, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda hissettikleri düşmanlık, saldırganlık duyguları ve bu duyguların yönetiminde yaşanan problemler anlatılmaktadır. Burada yer alan "düşmanlık" kavramı, içselleşen öfke ya da kızgınlık hissinin duygusal olarak dışa vurulması olarak tanımlanmaktadır. Rohner'e göre (2005) düşmanlık, saldırganlığın temel motivasyon kaynağıdır.

"Saldırganlık" kavramı ise, kişilerin öfke ya da kızgınlık hissiyle birisine, bir şeye veya kendisine zarar vermek amacıyla yaptığı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık, aktif ve pasif saldırganlık olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır (Rohner, 2005).

Aktif olarak yapılan saldırganlıkta doğrudan fiziksel ve sözel ifadeler yer almaktadır. Fiziksel ifadeler vurma, ısırma, yakma, tırmalama, çizme, bağlama gibi davranışlardan oluşurken sözel ifadeler alay etme, beddua etme, iğneleme, küçümseme, kötü ve kaba sözler söyleme gibi davranışlardan oluşmaktadır. Pasif olarak yapılan saldırganlıkta ise dolaylı sembolik ifadeler yer almaktadır. Sembolik ifadeler ise surat asma, istenilen işin yapılmasını erteleme gibi davranışlardan oluşmaktadır (Rohner, 2005).

Kişilik alt kuramına göre, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilmeden dolayı hissettikleri öfkeyi açıkça ifade etmelerine izin verilmediği zaman öfke yönetiminde sorunlar yaşanmaktadır. Bastırılmış veya aşırı kontrol edilmiş öfke, sıklıkla kişinin saldırganlıkla endişeli bir şekilde meşguliyeti, saldırganlık içeren hayal veya rüyaları ya da kişinin başkalarının hayali veya gerçek saldırganlıklarıyla garip bir şekilde ilgilenmesi gibi davranışlarla örtülü veya sembolik şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Rohner, 2005).

1.2.3.1.4.Olumsuz Öz Saygı

Kişilik alt kuramında, çocukların ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda öz saygılarında meydana gelen bozulma anlatılmaktadır. "Öz saygı" kavramı, kişinin kendi değeri hakkında yaptığı genel duygusal değerlendirme olarak tanımlanmaktadır. Yapılan genel duygusal değerlendirme sonucunda kişiler, olumlu ya da olumsuz öz saygıya sahip olabilmektedir.

"Olumlu öz saygı" kavramı, kişinin kendini beğenmesi, onaylaması, kabul etmesi, kendiyle rahat olması, kendini değerli, başkalarının saygısını hak eden biri olarak görmesi olarak tanımlanmaktadır. Olumlu öz saygıya sahip kişiler, nadiren kendilerinden memnun kalmazlar. Diğer yanda "olumsuz öz saygı" kavramı ise, kişinin kendini beğenmemesi, onaylamaması, kendi değerini küçük görmesi, kendini diğer insanlardan aşağı görmesi, kendini değeri olmayan ve suçlanmayı hak etmiş biri görmesi olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2005). Tüm insanlar olumlu ve olumsuz öz saygının iki ucu oluşturduğu uzantının bir yerlerindedir (Rohner, 1986).

Kişilik alt kuramına göre, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda çocuklar kendi değerleri hakkında şöyle değerlendirmeye sahip olmaktadır: "Benim annem beni sevmiyor, dolayısıyla ben sevilmeye değer değilim. Ben iyi değilim!" Sembolik kuramcılar çocukların yaptığı bu değerlendirmeyi, yaşamlarındaki "önemli kişilerin" onlara baktığı gibi kendilerine bakma eğiliminde olmaları nedeniyle açıklamaktadır. Bu bağlamda yaşamlarındaki en önemli kişilerden olan ebeveynleri onları sevmiyorsa onlar da kendilerini sevilemeyecek ve dolayısıyla da değersiz ve yetersiz kişiler olarak algılama eğiliminde olacaklardır (Rohner,1986).

1.2.3.1.5. Olumsuz Öz Yeterlilik

Kişilik alt kuramında, olumsuz öz saygıyla benzer biçimde, ebeveynleri tarafından algıladığı reddedilme sonucunda kişinin yeterlilikleri konusundaki olumsuz değerlendirmeleri anlatılmaktadır. "Öz yeterlilik" kavramı, kişinin günlük görevlerini yerine getirebilecek kadar yeterli olması, günlük problemleriyle baş etmesi, ihtiyaçlarını gidermesi gibi konularda yaptığı genel değerlendirme olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2005). Bir başka deyişle kişinin kendi yeterliliği hakkında yaptığı değerlendirmeleri içermektedir. Yapılan değerlendirme sonucunda kişiler, olumlu ya da olumsuz öz yeterliliğe sahip olabilmektedir.

"Olumlu öz yeterlilik" kavramı, kişinin kendini sorunlarıyla başa çıkma becerisine sahip, başarılı veya yapacağı işlerde başarılı olacağına dair inancı olan, kendinden emin, kendine güvenen ve sosyal açıdan yeterli biri olarak görmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer yanda "olumsuz öz yeterlilik" kavramı ise kişinin kendini yetersizlik duygularına sahip, günlük yaşamın getirdiği işlerde yetersiz kalacağına dair inancı olan, istediği şeyler için yeterince mücadele edemediğini hisseden biri olarak görmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Rohner, 2005).

Kişilik alt kuramına göre, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda olumsuz öz yeterliliğe sahip olan çocuklar, kendileri hakkındaki olumsuz duygu ve düşüncelerini yanlış bir şekilde diğer alanlara da genelleme eğilimindedirler. Bu durum kendilerini "kendi kendisini gerçekleştiren kehanet" durumunun içinde bulmalarına neden olmaktadır. Olumsuz öz yeterliliğe sahip olan çocuklar, gerçekten de öyleymiş gibi davranmaya başlamaktadır. Bu bağlamda diğer insanlar onları daha olumsuz şekilde değerlendirmektedir. Yapılan olumsuz değerlendirmeler, zaten zedelenmiş öz yeterliliklerine geri bildirim niteliğinde olmakta ve böylece çocuklar, yıkıcı döngünün içinde sıkışmaktadır (Rohner, 1986).

1.2.3.1.6. Duygusal Tutarsızlık

Kişilik alt kuramında, ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme veya reddedilmeye göre kişinin duygusal durumundaki stabilitesi ile ilişkileri anlatılmaktadır. Bu bağlamda kişi, duygusal açıdan tutarlı ya da tutarsız olabilmektedir.

"Duygusal tutarlılık" kavramı, kişinin duygu durumundaki istikrarlılığı; küçük engeller, başarısızlıklar, zorluklar veya streslere canı sıkılmadan karşı koyabilme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Duygusal açıdan tutarlı kişiler, günlük yaşamın getirdiği küçük gerginlik ve stresleri endişe, sinirlilik veya gerginlik yaşamadan tolere edebilme yeteneğine sahiptir. Küçük duygusal stresler karşısında soğukkanlılıklarını koyabilir ve kolayca sinirlenip öfkelenmezler. Genellikle duygusal durumları gün içerisinde bir neden olmadıkça değişmeyen bu kişiler, çok stresli veya provoke edildikleri bir durumla karşı karşıya kaldıklarında duygusal durumları değişse bile tekrar olay öncesindeki duygusal durumlarına zorluk yaşamadan dönebilirler (Rohner, 2005).

"Duygusal tutarsızlık" kavramı ise, kişinin duygu durumundaki iki kutup arasında oldukça geniş, sık ve yordanamayan dalgalanmalar olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2005). Duygusal açıdan tutarsız kişiler, bir an neşeliyken depresif, gerginken sakin, sıcakken düşmanca olabilmektedir. Küçük aksilikler, başarısızlık veya sorunlarla karşılaştıklarında kolayca keyiflerini kaçırabilir ve soğukkanlılıklarını kaybedebilirler (Rohner, 1986).

Kişilik alt kuramında, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda sevilmediğini hisseden çocukların ego gücü ve strese karşı toleranslarının daha az olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda çocuklar duygusal açıdan tutarsız olmaktadır. Stresli durumlarla karşılaştıklarında daha fazla etkilenmekte, ağlamakta ya da öfkelenmektedir (Rohner, 1986).

1.2.3.1.7. Olumsuz Dünya Görüşü

Kişilik alt kuramında, ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme veya reddedilmeye göre kişinin gerçekliği ya da yaşam ve dünya ilgili imgesini psikolojik açıdan nasıl inşa edeceği anlatılmaktadır. "Dünya görüşü" kavramı, kişinin yaşam, evren ya da varoluşun özüne dair yaptığı genel değerlendirme olarak tanımlanmaktadır. Yapılan değerlendirme sonucunda kişiler, olumlu ya da olumsuz dünya görüşüne sahip olabilmektedir (Rohner, 2005).

"Olumlu dünya görüşü" kavramı, kişinin yaşamı, iyi, güvenilir, dostça, mutlu, tehditkâr olmayan ya da benzer olumlu değerlere sahip görmesi olarak tanımlanmaktadır. Diğer yanda "olumsuz dünya görüşü" kavramı ise kişinin yaşamı, kötü, güvenilmez, düşmanca, tatsız, tehditkâr ya da benzer birçok tehlikelerle dolu görmesi olarak tanımlanmaktadır (Rohner, 2005).

Kişilik alt kuramına göre ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda psikolojik açıdan zedelenmiş çocuklar; savunucu bağımsız, düşmanca ve saldırgan, duygusal açıdan duyarsız ve tutarız, olumsuz öz yeterlilik ve öz saygıya sahip olma eğilimindedir. Yaşadıkları değersizlik duygularını yaşamın ve evrenin özüne yüklerken şöyle değerlendirmeye sahip olmaktadırlar: "Hayat bu işte, acı verici ve güvenilmez." Böylece hayattan da daha fazla bir şey beklememeye başlarlar. Diğer bir deyişle, bu çocuklar olumsuz bir dünya görüşü geliştirmekte ve bu olumsuz görüşü bir kere oluştuktan sonra yaşamları boyunca sürmektedir (Rohner, 1986).

1.2.3.2. EKAR Kuramı'nın Baş Etme Alt Kuramı

EKAR Kuramı'nın diğer önemli alt kuramıdır. Baş etme alt kuramı, bazı çocuk ve yetişkinlerin ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme yaşantıları ile diğerlerinden daha etkili bir biçimde nasıl baş edebildiklerini araştırmaktadır.

EKAR Kuramı'nda, ebeveynler tarafından algılanan kabul edilme veya reddedilme ile ruh sağlığı arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu bağlamda ruh sağlığının reddedilme yaşantılarının sıklığı, süresi ve şiddetine bağlı olarak

bozulduğu ileri sürülmektedir. Yapılan araştırmalarda, değerlendirilmesi yapılan çocuk ve yetişkinlerin yaklaşık %80'inin kuramın kişilikle ilgili görüşleri doğrultusunda tepki verdikleri belirlenmiştir (Rohner ve Khaleque, 2002). Diğer bir deyişle ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme sonucunda ruh sağlığı açısından olumsuz etkilenmişlerdir. Ancak araştırmalarda bahsedilen yüzdelik dilimin dışında kalan "sorunlu", " duygusal baş edici" ve "araçsal baş edici" olarak tanımlanan kişilere de rastlanmaktadır.

"Sorunlu" kavramı, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme yaşantıları olmamasına rağmen kişinin genel ve duygusal ruh sağlığındaki bozukluk sonucunda karakteristik özellikleri açısından da sıkıntılı veya uyumsuz olması şeklinde tanımlanmaktadır (Rohner, 2005). Sorunlu kişilerin ruh sağlığındaki bozukluk, ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme veya reddedilmeyle hiçbir ilişkisi olmayan pek çok nedenden dolayı olabileceği için, bu kişiler kuramda araştırmacılar tarafından yeterince çalışılmamıştır.

"Duygusal baş edici" kavramı, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme yaşantıları olmasına rağmen kişinin genel ve duygusal ruh sağlığının iyi olması şeklinde tanımlanmaktadır. Başa çıkma alt kuramının çalışmalarında esas yoğunlaştığı kişiler de duygusal baş edicilerdir. Bu kişiler, reddedilme yaşantılarının neden olduğu olumsuz psikolojik etkilerinin çoğundan değil, hepsinden kaçmayı başarmaktadır (Rohner, 2005). Diğer yanda "araçsal baş edici" kavramı ise, ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme yaşantıları olmasına rağmen kişinin, meslek, iş veya diğer iş yapmaya yönelik etkinliklerinde başarılı ancak genel ve duygusal ruh sağlığının bozuk olması şeklinde tanımlanmaktadır. Araçsal baş edici kişilere, Maxim Gorki gibi dünyaca ünlü birçok isim örnek gösterilebilmektedir (Rohner ve Khaleque, 2002).

Baş etme alt kuramı, kuramsal ve ampirik açıdan değerlendirildiğinde kuramın en az gelişmiş alt kuramıdır. Bu bağlamda bazı çocuk ve yetişkinlerin ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilme yaşantıları ile diğerlerinden daha etkili bir biçimde nasıl baş edebildiklerine dair henüz kesin açıklamalar yer almamaktadır. Ancak hem kişiyi hem de kişinin içerisinde bulunduğu durumu dikkate alan "çok yönlü davranış modeli" ile baş etme süreci hakkında bilgi vermektedir.

Çok yönlü davranış modeline göre kişinin davranışları, "kendisi", "diğerleri" ve "bağlam" arasındaki etkileşimin bir fonksiyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Kişinin "kendisi" ile çocukluktaki zihinsel tasarımlarıyla daha önce bahsedilen diğer iç ve dış kişilik özellikleri; "diğerleri" ile ebeveynlerin kişilik özelliklerinin yanı sıra davranışlarının sıklığı, süresi ve şiddeti gibi özellikleri; "bağlam" ile de çocukluktaki 'diğer önemli kişiler' ile çocuğun içerisinde bulunduğu çevrenin sosyal-durumsal özellikleri kastedilmektedir (Rohner, 2005). Varsayımsal olarak bütün koşulların eşit olduğu bir durumda, ebeveynleri tarafından algıladığı reddedilme sonucunda kişinin bu yaşantıyla baş etme olasılığı, sıcaklık/sevgi gösteren alternatif bir "bakım veren" veya "diğer önemli kişi" olduğunda daha yüksek olacaktır.

Çocukluktan yetişkinliğe uzanan süreç içerisinde ebeveynleri tarafından algıladıkları reddedilmenin yanı sıra kişilerin yaşadığı olumlu deneyimler, reddedilmenin getirdiği duygusal, bilişsel ve davranışsal zararların onarılabilmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda yaşadıkları olumlu deneyimler, çocukluklarında algıladıkları reddedilme yaşantılarına nazaran yetişkinlikte duygusal ve psikolojik olarak daha uyumlu olmalarına katkı sağlamaktadır. Ancak yapılan çalışmalar, bahsedilen uyum halinin yine de ebeveynleri tarafından kabul edilme ve sevilme algılarına sahip kişilere oranla daha olduğunu belirtmektedir (Rohner ve Khaleque, 2002).

1.2.3.3. EKAR Kuramı'nın Sosyokültürel Sistemler Alt Kuramı

EKAR Kuramı'nın üç önemli alt kuramından birisidir. Sosyokültürel sistemler alt kuramı, ebeveynler tarafından algılanan kabul edilme ve reddedilmeye dair evrensel nedenleri öngörmeye ve açıklamaya çalışmaktadır (Rohner, 2005). Bu

alt kuram, hem dünya üzerinde yaşayan çeşitli kültürlerden hem de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki çeşitli etnik gruplardan toplanan kültürlerarası verilerle oluşturulmuştur.

Sosyokültürel sistemler alt kuramında, birçok toplumda ebeveynler çocuklarına karşı sıcaklık ve sevgiyle yaklaşırken dünya üzerindeki toplumların %25'inin çocuklarına karşı hafif dereceden ağıra doğru uzanan reddedici olmalarının nedenleri araştırılmaktadır. Bunun yanı sıra toplumlar arasındaki bu farklılaşma ile aynı toplum içerisinde çocuklara ebeveynlik yapma konusunda ortaya çıkan bireysel farklılıklar incelenmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin reddedici olmasının ailesel, toplumsal ve sosyokültürel bağlam içerisinde ortaya çıktığı görülmektedir. Sosyokültürel sistemler alt kuramına göre ebeveynlerin kabul edici veya reddedici olmasında toplumun içinde barındırdığı sistemlerin bütünü etkili olmaktadır. Bu sistemler; aile yapısı, ekonomik yapı, politik yapı, bir toplumun kendini sürdürebilmesi için gereken diğer kurumlar ve çevresel yapıdan oluşmaktadır (Rohner ve diğer., 2003).

Dünya üzerindeki toplumlarda çocuklarına karşı reddedici olanlar, doğaüstü dünya ile ilgili kültürel inançlarında onları genellikle kötü niyetli; yani düşmanca davranan, güvenilmez, yıkıcı veya başka biçimlerde olumsuz güçler olarak görmektedir. Diğer yanda çocuklarına karşı sıcaklık ve sevgiyle yaklaşanlar ise doğaüstü dünyayı genellikle iyi; yani sıcak, destekleyici, koruyucu veya başka biçimlerde olumlu güçler olarak görmektedir. Bu iki farklı tip toplum arasındaki kültürel farklılıklar, ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul edilme sonucunda kişilerin zihinsel tasarımlarındaki bireysel farklılıkların toplamı olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda yapılan meslek seçimleri, sanatsal gelenekler veya tercihlerin bile ebeveynler tarafından algılanan kabul edilme veya reddedilme ile ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Rohner ve diğer., 2003).

Toplumlar arası farklılaşmalar da olduğu gibi ortaya çıkan bazı toplum içi farklılaşmaların da ebeveynlerin çocuklarına karşı reddedici olmalarıyla tutarlı bir şekilde ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle temel duygusal ilişkilerin ve sosyal desteğin sekteye uğraması bu durumun başlıca nedenleri arasında gösterilmektedir. Maddi açıdan sıkıntı yaşayan, sosyal ve duygusal destekten yoksun ve tek ebeveynler

dünyanın her yerinde çocuklarına karşı reddedici olmada daha yüksek risk oluşturmaktadır. Ancak ebeveynlerin çocuklarına karşı reddedici olmasında maddi sıkıntının tek başına ilişkili olmadığı; bazı sosyal ve duygusal şartlarla bir araya gelince daha fazla risk oluşturduğu görülmektedir (Rohner ve diğer., 2003).

1.2.4. Ebeveyn Kabul Red Kuramı ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Ebeveyn Kabul Red Kuramı ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

1.2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Eryavuz (2006), çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddi ile yetişkinlikte yaşanan eş kabul reddi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 298 evli ve bekar yetişkin katılmıştır. Araştırmanın sonucunda yakın ilişkisinden memnun olmayan yetişkinlerin ilişkisinden memnun olanlara göre hem çocuklukta ebeveynleri tarafından hem de bugünkü yaşamlarında partnerleri tarafından daha fazla red algıladığı bulunmuştur. Benzer şekilde çocukluklarında ebeveynleri tarafından kabul edilen yetişkinler bugünkü partnerleri tarafından daha çok kabul algıladığı belirtilmektedir.

Yılmaz (2007), ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin, algıladıkları sık, yoğun ve çözümlenmemiş ebeveynler arası çatışma ve ebeveyn reddi ile olası ilişkisini incelemiştir. Araştırmaya 406 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda algılanan sık ve yoğun ebeveynler arası çatışma ve ebeveynin reddinin sosyal kaygı ile anlamlı olarak ilişkilendiği; ancak algılanan çözümlenmemiş ebeveynler arası çatışma ve sosyal kaygı arasında anlamlı bir ilişki çıkmadığı bulunmuştur.

Arslan (2010), çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddi ile yetişkinlikteki kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 175 yetişkin katılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn kabul reddinin kişiliğin kültürel boyutu olarak bilinen karakter özelliklerinde önemli rol oynadığı bulunmuştur.

Karpat (2010), eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınları ebeveyn kabul red, psikolojik uyum, eş kabul reddi ve eşler arası çatışma açısından incelemiştir. Araştırmaya eşi alkol bağımlısı olan 69 kadın ile eşi alkol bağımlısı olmayan 71 kadın katılmıştır. Araştırma sonucunda eşi alkol bağımlısı olan kadınların anneleri ile olan ilişkide normal kadınlara göre daha yüksek düzeyde ihmal ve ayrışmamış red algıladıkları bulunmuştur. Bununla birlikte eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınlar babalarıyla ilişkide algıladıkları kabul red açısından farklılaşmadıkları belirtilmektedir.

Yakın (2011), ebeveyn kabul reddi/kontrolü, kişilik yapıları ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 18-47 yaş aralığında 801 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda hem anne hem baba reddi ile psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkide mükemmeliyetçiliğin aracı rol oynadığı bulunmuştur. Bununla birlikte mükemmeliyetçiliğin yalnızca babadan algılanan davranışsal kontrol ve durumluk öfke arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı belirtilmektedir.

Bilen (2013), üniversite öğrencilerini ebeveyn kabul red, psikolojik uyum ve kimlik duygusu açısından incelemiştir. Araştırmaya 671 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin bugünkü psikolojik uyumları hem çocuklukta ebeveynleriyle ilişkide algıladıkları kabul red hem de kimlik duygularıyla ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte kadın üniversite öğrencilerinin bugünkü psikolojik uyumları sadece kimlik duyguları ile ilişkilidir, erkek üniversite öğrencilerinin ise kimlik duyguları çocuklukta algılanan ebeveyn kabulü ile psikolojik uyum arasındaki ilişkiye kısmi aracılık ettiği belirtilmektedir.

Aslan (2014), üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının belirlenmesi ve intihar olasılığı ile ebeveyn kabul reddi, yaşam amaçları ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 296 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveyn kabul reddi ile yalnızlık arasındaki ilişkide yaşam amaçları ölçeği alt boyutları ve yalnızlığın aracı rolleri olduğu bulunmuştur.

Yalçın (2014), yıkıcı davranışlar, ergenlerin mizaç özellikleri ve ebeveyn kabul reddi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 400 lise öğrencisi ve öğrencilerin anneleri katılmıştır. Araştırmanın sonucunda mizaç özelliklerinin ve ebeveyn kabul reddinin yıkıcı davranışlar üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte olumsuz tepkiselliği olan çocukların olmayanlara göre ebeveyn reddinden daha fazla etkilendiği ve ortaya daha fazla yıkıcı davranış çıktığı bulunmuştur.

Pektaş (2015), üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 352 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda algılanan ebeveyn reddi ile depresif ve sürekli kaygı belirti düzeyleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn reddi ile üniversite öğrencilerinin duygu düzenleme güçlüklerinin her bir boyutu arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur.

Kökdemir (2016), çocuklukta ebeveynlerden algılanan kabul red ile yetişkin duygusal bağlanma boyutlarının ilişkisinde reddedilme duyarlılığının aracı etkisi cinsiyet farklılıkları temelinde incelenmiştir. Araştırmaya 407 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kadın üniversite öğrencilerinin çocukluklarında algıladıkları anne reddi ile yetişkinlikteki duygusal bağlanma kaçınma boyutu arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, hem kadın hem erkek üniversite öğrencilerinin çocukluklarında algıladıkları kabul reddi ile yetişkinlikteki duygusal bağlanma kaygı boyutu arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bunlarla birlikte, çocuklukta algılanan kabul red ve yetişkin duygusal bağlanma boyutları arasında reddedilme duyarlılığının aracı etkisi olduğu belirtilmektedir.

1.2.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Rohner ve Rohner (1981), ebeveynliğin sıcaklık ve kontrol boyutunu farklı kültürel kodlarla incelemişlerdir. Araştırmada 186 farklı kültür yer almaktadır. Araştırmanın sonucunda dünyadaki çocukların büyük bir çoğunluğunun ebeveynlerinden sıcaklık algıladıkları, orta seviyede kontrol edicilik algıladıkları ve az miktarda düşmanlık ve ihmalkârlık algıladıkları belirtilmektedir.

Khaleque ve Rohner (2002), ebeveyn kabul reddi ile psikolojik uyum arasındaki ilişkiyi kültürlerarası bağlamda incelemişlerdir. Araştırmaya farklı kültürlerde yapılan 43 çalışmadan 7563 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda hem çocukların hem yetişkinlerin psikolojik uyumları ile çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn kabulü arasında doğrusal ilişki bulunmuştur.

Rohner ve Britner (2002), ebeveyn kabul red ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi kültürlerarası ve kültür içi olarak incelemişlerdir. Araştırmada dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan ebeveyn kabul reddi ile ilgili çalışmalar kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveyn reddinin depresyon, davranış problemleri, bağlanma bozuklukları, psikolojik uyum problemleri, psikosomatik tepkiler, alkol ve maddenin kötüye kullanımı ile ilişkili çıkmıştır. Bununla birlikte ebeveyn kabulünün ise çocuklukta yardımseverlik, empati gibi olumlu sosyal davranış gelişimi, ergenlikte olumlu arkadaş ilişkileri ve yetişkinlikte mutluluk, yaşam doyumu gibi genel psikolojik iyilik hali ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Kim ve Rohner (2003), ebeveyn kabul reddinin duygusal empati ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 725 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kadın üniversite öğrencilerinin duygusal empati değerlerinin annenin kabulü ile ilişkili olduğu, erkek üniversite öğrencilerinin ise baba kabulü ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte anneleri tarafından reddedildiklerini algılayan kadın üniversite öğrencilerinin anneleri tarafından kabul edildiklerini algılayan kadın üniversite öğrencilerine göre anneleri ile daha düşük düzeyde duygusal empati kurdukları belirtilmektedir.

Erkman ve Rohner (2006), fiziksel ceza, ebeveyn kabulü ve psikolojik uyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 427 genç katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveyn kabulünün gençlerin genel psikolojik uyumlarını etkilemede önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir.

Kazarian, Moghnie ve Martin (2010), çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddinin mizah tarzları ve öznel iyi oluş ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 283 genç katılmıştır. Araştırmanın sonucunda algılanan ebeveyn kabul reddinin

mizah gelişiminde önemli bir değişken olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte öznel iyi oluşu da etkilediği belirtilmektedir.

1.3. Çocukluk Deneyimleri

Çocuk, doğduğu andan itibaren ebeveynleri ve diğer bireylerle sürekli etkileşime girmektedir. Bu etkileşimler çocuk için birçok deneyimi de beraberinde getirmektedir. Fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişim açısından son derece önemli olan çocukluk deneyimleri, kişilerin tüm yaşantısını etkilemektedir (Akın, Uysal ve Çitemel, 2013).

Çocuklar bakımlarından sorumlu olan kişilerle (ebeveynleri veya onların bakımlarını üstlenerek ebeveynlerinin yerini alanlarla) olumlu ilişkiler kurma ihtiyacı hissetmektedir (Önder ve Gülay, 2007). Ebeveynlerin kabul edici, güven verici, destekleyici ve hoş görülü bir biçimde çocuğuna yaklaşması, çocuğun gelişimi için en ideal etkileşim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Burada ebeveynlerin hem çocuğun ilgi ve gereksinimlerine duyarlı davranması hem de çocuklarını denetleyerek bir denge yakalaması gerekmektedir. Bu bağlamda çocuklarının gelişimlerini olumlu yönde destekleyen ebeveynlerin öncelikle çocuklarının gelişim dönemlerini bilmeleri ve çocuklarını kendilerine özgü bireyler olarak kabul etmeleri oldukça önemli görülmektedir (Kandır ve Alpan, 2008).

Son yıllarda yapılan çalışmalar, çocuğun kişilik ve sosyal gelişiminde ailesiyle iletişimindeki kalitenin önemini vurgulamaktadır. Aile içinde kurulan iletişimin çocuğa model olduğu ve onun daha sonraki yaşantılarına önemli ölçüde etki ettiği belirtilmektedir. Çağdaş ebeveyn-çocuk iletişiminde "empati" kavramı öne çıkmaya başlamıştır. Sosyalleşme süreci içerisinde özelikle annenin davranışlarının çocuktaki empatik becerilerin gelişimindeki önemi vurgulanmaktadır (Köksal-Akyol, 2005). Benzer şekilde ebeveynlerin çocuklarına sunduğu koşulsuz sevgi, empati ve hoş görüye dayanan olumlu ilişkileri çocuklarının bağımsız ve içten denetimli bir kişilik geliştirmesine de katkı sağlayacaktır (Kandır ve Alpan, 2008).

Çocuklar, ihtiyacı doğrultusunda olumlu ilişkiler geliştiremediği takdirde ise saldırgan ve bağımlı davranışlar sergilemekte; aynı zamanda daha düşük düzeyde özgüvene sahip olabilmektedir. Bu bağlamda çocukluk döneminde edinilen olumsuz deneyimler, kişilerin yaşantısında ilaç, alkol bağımlılığı ve benzer problemler olarak kendini göstermektedir (Önder ve Gülay, 2007). Burada çocukların yetiştiği aile ortamı, ebeveyn-çocuk ilişkileri ve çocuk yetiştirme yöntemleri, onların ruh sağlığını ve kişilik gelişimini etkileyen etmenler arasında gösterilmektedir (Akın ve diğer., 2013).

Psikopatoloji araştırmalarında, çocukluk döneminde yaşanan kötü ve itici deneyimlerin anımsanmasının yetişkinlikte başta duygu durum bozuklukları olmak üzere birçok soruna neden olduğu belirtilmektedir (Gilbert, Cheung, Grandfield, Campey ve Irons, 2003). Beck, depresyon yaşayan bireylerin bu rahatsızlığı yaşamalarında çocukluk döneminde yaşadıkları ebeveyn kaybı, birbirini izleyen çeşitli trajediler, akran reddi gibi olumsuz deneyimlere bağlı olarak oluşan şemaların öğrenildiği duruma yakından ya da uzaktan benzeyen yeni durumları harekete geçirmesi ve hatırlatmasının önemli bir etken olduğunu belirtmektedir (akt. Akın ve diğer., 2013).

1.3.1. Çocukluk Deneyimleri ve Psikolojik Kuramlar

Çocuklukların ebeveynleri ve diğer bireylerle etkileşimleri sonucunda edindiği olumlu veya olumsuz deneyimler psikoloji kuramcıları tarafından farklı biçimlerde tanımlanmaktadır. Tanımlamaların ortak noktası ise deneyimlerin çocukluktan yetişkinliğe uzanan süreç içerisinde kişiliği oluşturmada önemli bir etken olduğudur. Bu bağlamda kişiliğin gelişim sürecini açıklamak için çok sayıda psikolojik kuram geliştirilmiştir.

Psikolojik kuramlar, gelişimin özellikle bir alanını odak noktası kabul ederek bu gelişimi genel olarak diğer alanlarla da bütünleşecek biçimde ortaya koymaktadır. Burada çocukluk deneyimlerinin yetişkinlik dönemine etkisini inceleyen kuramlara yer verilmiştir.

1.3.1.1. Psikanalitik Kuram: Sigmund Freud

Çocukluk deneyimlerinin yetişkinlik dönemine etkisi ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin önemi hakkında detaylı bir kuram oluşturan ilk kişi Sigmund Freud'dur (Eryavuz, 2006). Psikanalitik Kuram'ın kurucusu olan Sigmund Freud'a göre yaşamın ilk altı yılında edinilen deneyimler kişiliği oluşturmada oldukça önemlidir.

Kurama göre kişilik, birbiriyle ilişkili olan id, ego ve süper ego olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. İd, doğuştan getirilmekte ve hemen doyurulmak istenen temel dürtüleri içermektedir. Diğer yandan ego, yaşamın ilk yılı boyunca gelişmeye başlamakta ve kişilerin gereksinimlerini toplumsal açıdan yapıcı ve uygun yollarla doyurmaya çalışmaktadır. Son olarak süper ego ise üç-altı yaşları arasında çocukta aile ve toplumsal değerler, roller ve ahlaki ilkeler içselleştikçe gelişmektedir. Sıklıkla id ve süper ego arasında suçluluk, kaygı ve sıkıntıya neden olan bir çatışma yaşanmaktadır. Ego, bu içsel çekişmede güçler arasında dengeyi sağlamaya çalışmaktadır (Yazgan-İnanç, Bilgin ve Kılıç-Atıcı, 2010). Sigmund Freud'a göre yaşamın ilk altı yılında deneyimlerle kurulan bu ilişki kişiliğin temelini oluşturmaktadır (Berk, 2013).

Kişiliğin gelişiminde, çocuğun doğduğu andan itibaren farklı aşamalardan geçtiğini de belirten Sigmund Freud, bu aşamaları "psikoseksüel aşamalar" olarak tanımlamaktadır. Psikoseksüel aşamalar; doğumdan bir yaşa kadar olan süreçte oral dönem; bir-üç yaşları arasında anal dönem, üç-altı yaşları arasında fallik dönem, altı-on bir yaşları arasında gizil dönem ve ergenlik yaşlarında genital dönem olmak üzere beş evreden oluşmaktadır. İlk üç psikoseksüel aşamaya "pregenital dönemler" de denmektedir. Sigmund Freud'a göre, kişiliğin gelişmesinde pregenital dönemler büyük önem taşımaktadır. Bütün önemli kişilik özelliklerinin temelleri bu dönemlerde atılmaktadır. Burada pregenital dönemlerde yaşanılan bazı deneyimler sonucunda oluşan fiksasyonlar nedeniyle gelişen kişilikte o döneme ait özellikler yer almaktadır. (Özdemir, Güzel-Özdemir, Kadak ve Nasıroğlu, 2012).

Kuramda, kişiliğin gelişiminde çocukluk dönemi deneyimlerinin ne denli önemli olduğu görülebilmektedir. Sigmund Freud'un ortaya koyduğu bu kuramdan sonra pek çok araştırmacı çocukluk döneminin önemli bir evre olduğunu fark ederek

araştırmalarını bu yönde yoğunlaştırmaya başlamıştır. Günümüzde hâlâ devam eden bu araştırmalar çocuklara yatırımın artmasına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3.1.2. Psikososyal Kuram: Erik Erikson

Psikososyal Kuramı geliştiren Erik Erikson, kişilik gelişimini Sigmund Freud ile benzer şekilde belirli dönemler içinde ele almaktadır. Ancak Sigmund Freud'un yaşamın ilk altı yılında edinilen deneyimlerin kişilik gelişiminde etkili olduğu düşüncesine katılmakla birlikte sonraki yetişkinlik yıllarını göz ardı etmesini eleştirmektedir (Yazgan-İnanç ve diğer., 2010). Erik Erikson'a göre kişilik gelişimi yaşam boyunca devam etmektedir.

İnsan yaşamını sekiz evre olarak ele alan Erik Erikson, bu evreleri "psikososyal evreler" olarak tanımlanmaktadır. Psikososyal evreler; doğumdan bir yaşa kadar olan süreçte temel güvene karşı güvensizlik; bir-üç yaşları arasında özerkliğe karşı kuşku ve utanç; üç-altı yaşları arasında girişimciliğe karşı suçluluk, altı-on bir yaşları arasında çalışkanlığa karşı aşağılık; ergenlik yaşlarında kimliğe karşı kimlik bocalaması; genç yetişkinlik yaşlarında yakınlığa karşı yalıtılmışlık; orta yaşlarında üretkenliğe karşı durgunluk ve yaşlılık yaşlarında bütünlüğe karşı umutsuzluk evrelerinden oluşmaktadır.

Erik Erikson, psikososyal evrelerde kişilerin başarması gereken psikososyal görevleri bulunduğunu belirtmektedir. Psikososyal görevler, başarılı bir şekilde tamamlanırsa kişiliğe olumlu bir nitelik eklenerek gelişimde ilerleme sağlanmaktadır. Ancak görev başarılı bir şekilde tamamlanamazsa çatışma doyumsuz bir biçimde çözülerek kişilik bu yolla eklenen olumsuz nitelikten zarar görmektedir. Kişilerin görevi, bir evreden diğerine geçtikçe olumlu bir kimlik kazanmaktır (Yazgan-İnanç ve diğer., 2010). Bu bağlamda Erik Erikson'a göre psikososyal evrelerde yaşanan olumlu çocukluk deneyimlerinin önemi oldukça büyüktür. Çünkü; çocukluk deneyimlerinin olumlu olması evreleri sağlıklı bir şekilde geçmesi ve buna göre olumlu kimlik geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

1.3.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı: Albert Bandura

Sosyal Öğrenme Kuramı'nın kurucusu olan Albert Bandura'ya göre çocuklar başkalarının davranışlarını gözleyerek, taklit ederek ve model alarak öğrenmektedir (Yazgan-İnanç ve diğer., 2010). Burada çocukların ilk örnekleri ve öğreticileri çoğunlukla ebeveynleri olmaktadır. Böylece çocuklar, genel birtakım tutumları, hem de özel bazı davranımları, ebeveynleri örnek alarak geliştirmektedir (Akın ve diğer., 2013).

Albert Bandura çocukları, ebeveynlerinin çocuk bakma, yemek yeme, konuşma, yürüme, giyinme biçimlerini yansıtan, davranışlarını taklit eden taklitçiler olarak tanımlamaktadır. Ancak, bu taklidin otomatik olarak gerçekleşmediğini belirtmektedir. Çünkü çocuklar, taklit edecekleri davranışlar konusunda seçici davranmaktadır. Burada çocuğun yetişkinlik dönemindeki kişiliği, çocukluk deneyimleri, çocukluğundaki modelle olan ilişkisi ve içinde bulunduğu durum belirleyici olmaktadır (Yazgan-İnanç, Bilgin ve Kılıç-Atıcı, 2010).

1.3.1.4. Bağlanma Kuramı: John Bowlby

Bağlanma Kuramı'nın kurucusu olan John Bowlby'e göre bağlanma, çocuk ile bakım veren kişi arasında gelişen ilişkide bebeğin bakım veren kişiyle yakınlık arayışı ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, tutarlılığı ve sürekliliği olan duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (Kesebir, Kavzoğlu ve Üstündağ, 2011). John Bowlby, yeni doğan bebeklerin yalnızca onlara bakmaya ve korumaya istekli bir yetişkinin varlığında yaşamlarını sürdürebileceklerini belirtmektedir. Burada yetişkinle kurduğu bağlanmanın niteliği, çocuğun güven duyguları ve güvenilir ilişkiler kurma yeteneği için çok önemli bir yerdedir (Berk, 2013).

Bağlanma Kuramı'nın üç temel ilkesi bulunmaktadır. Bunlar; insan yavrusunun bağlanmayı kolaylaştıracak bir davranış repertuarı ile doğması, yakınlığı sürdürülmesi için diğerinin de yakınlaşma gereksinimini karşılaması, yaşanan deneyimler sonucu çocuğun kendine ve dış dünyaya bir anlam vermesidir. Bunu yeni ilişkilere genelleyerek bütünleştirir ve bir zihin modeli şeklinde içselleştirir, zihinsel

şemalar oluşturur. Bu şemalar çocuk üzerinde yaşam boyu süren etkiler göstermektedir (Kesebir ve diğer., 2011).

John Bowlby tarafından tanımlanan bağlanma, Ainsworth ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bu bağlamda Ainsworth bebeklerde bağlanmayı, güvenli ve güvensiz olarak ikiye; güvensiz bağlanmayı ise kaygılı-kararsız ve kaçınan olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Güvenli bağlanma geliştiren bebekler, birincil bağlanma objeleri yanlarında olmadığında da, çevreyi araştırma, yakınlığı koruyabilme ve bakıcısını güvence üssü olarak kullanabilme becerisine sahiptirler. Kaygılı-kararsız bağlanmaya sahip bebekler ayrılık durumunda çok fazla stres yaşarlar ve sakinleşmekte zorlanırlar. Güvensiz-kaçınan bağlanma geliştiren bebekler, anne odadayken onunla ilgilenmedikleri gibi anne odadan ayrıldığında hoşnutsuzluk da göstermezler (akt. Lamiser-Atik, 2013).

Bununla birlikte çocukluk dönemindeki güvenli veya güvensiz bağlanma yetişkinliğe etki etmekte ve karşı cinse karşı bağlanma biçimlerini belirlemektedir. Aynı zamanda kurama göre çocukluk döneminde aile içerisinde kazanılan iletişim örüntüleri de daha sonrasında yetişkinlikte kurulan ilişkiye yansımaktadır. Buna göre çocukluk deneyimlerinin yetişkinlik dönemine etkisinin açıkça belirtildiği görülmektedir.

1.3.1.5. Narratif Yaklaşım: Michael White – David Epson

Avustralyalı Aile Terapisti Michael White ve Yeni Zelandalı Aile Terapisti David Epson tarafından geliştirilmiş postmodern bir terapi yaklaşımı olan Narratif (Öyküsel) Yaklaşım, kişilerin çocukluk döneminde edindiği deneyimlerin karakter yapısı ile ilgili önemli bir gösterge olduğunu kabul etmektedir (Akın ve diğer., 2013).

Narratif Yaklaşıma göre kişilerin kendileri ve çevresindeki insanlar hakkında inandıkları öyküler bulunmaktadır. Kişi bazen kendine doğru öyküler anlatırken bazen de yanlış hikâyelerle kendisi ve etrafındaki insanlarla ilgili kalıplar oluşturup kişiliğinde olumsuz yaralar oluşturabilmektedir. Bu bağlamda kişinin çocukluk deneyimleri ve ebeveynleri hakkında oluşturduğu yanlış öyküler çocukluk deneyimlerini mutsuz bir şekilde hatırlamasına sebep olmaktadır (Ülker, 2016)

Temel aile yapısı üzerine kurulan Narratif Yaklaşım, kişinin geçmişi ve ailesi ile ilgili zihninde oluşturduğu yanlış düşünceler kişilik yapısının nasıl olumsuz etkilendiğini göstermektedir. Böylece yanlış düşüncelerin yerine getirilen doğru anıların olumlu düşünceler ile sağlıklı bir kişilik geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Ülker, 2016).

1.3.1.6. Bireysel Psikoloji Kuramı: Alfred Adler

Bireysel Psikoloji Kuramı'nın kurucusu olan Alfred Adler, her insanın doğuştan bir amacı olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda kişilerin doğuştan mükemmellik için çabalama eğilimleri olduğuna ve insanın bu çabasının da davranışlarının en önemli yönlendiricisi olduğuna inanmaktadır (Murdock, 2012).

Bireysel Psikoloji Kuramı, aile kurulumu ile doğum sırası, ebeveynlerin etkileri ve aile dinamikleri dahil olmak üzere kişilerin ailesinin özelliklerini araştırmaktadır. Burada kişilerin kendisini, kardeşlerini, ebeveynlerini nasıl tanımladığı ve aile bireyleri arasındaki ilişki önemli bir yere sahiptir (Murdock, 2012). Bununla birlikte Alfred Adler'e göre "gelişigüzel veya anlamsız bir anı yoktur". Bu nedenle "ilk anılar" konusuna oldukça önem vermektedir.

Çocukluk dönemindeki anıların, kişilerin şu anki yaşamına ilişkin görüşlerini ve yaşam stilini yansıttığını kabul eden Bireysel Psikoloji Kuramı'nda anıların gerçek olup olmaması önemli değildir. Çünkü anılar, gerçek olmadığında bile kişilerin yaşam planı ve hedefleri hakkında ipuçları sunmaktadır. Ayrıca ilk anılar, kişilerin sosyal ilgi düzeyleri hakkında da bilgi vermektedir (Murdock, 2012).

1.3.2. Çocukluk Deneyimleri ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocukluk deneyimleri ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

1.3.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Öncül (2008), temel kişilik özelliklerinin şema baş etme stillerinin ve olumsuz çocukluk yaşantılarının antisosyal, sınırda ve psikopatik kişilik özellikleri üzerindeki rolünü adli ve adli olmayan örneklem üzerinden incelemiştir. Araştırmaya adlı olan 131 tutuklu ve hükümlü, adli olmayan ise 146 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda fonksiyonel olmayan aile yaşantısının, travmatik deneyimler içermese dahi, kişilik bozukluğu özelliklerinin gelişmesinde önemli olduğu bulunmuştur.

Sofuoğlu ve diğer. (2013), üç ilde (İzmir, Denizli ve Zonguldak) olumsuz çocukluk çağı deneyimlerinin epidemiyolojik çalışmasını yapmışlardır. Araştırmaya 11-16 yaş aralığında 7540 çocuk katılmıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik olumsuz çocukluk çağı deneyimleri, kırsala göre şehirde yaşayanlarda, ihmal kızlarda ve fiziksel olumsuz çocukluk çağı deneyimleri erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte olumsuz çocukluk çağı deneyimleri sıklığının, deneyim türü fark etmeksizin, çocuğun yaşına bağlı doğru orantılı olarak arttığı belirtilmektedir.

Çavuşoğlu (2014), çocukluk döneminde göç yaşamış olan bireylerin ilk çocukluk anılarının bu türden bir deneyim yaşamayan bireylere göre yaş ve anı özelliklerinde farklılık gösterip göstermeyeceğini incelemiştir. Araştırmaya göç sırasında 2-6 yaş aralığında bulunan ve araştırma sırasında 25-30 yaş aralığında 95 göçmen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluğunda göç eden yetişkinler ilk otobiyografik anılarını göç deneyimi olmayan yetişkinlere oranla daha erken yaşlarda hatırladıkları bulunmuştur.

Kalender (2015), öğretmenlerin çocukluk dönemi deneyimlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarına etkisini incelemiştir. Araştırmaya 268 sınıf ya da branş öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonucunda

olumsuz çocukluk deneyimlerine sahip öğretmenlerin davranışsal boyutta tepkilerinin daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Bozdemir (2015), bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkilerini incelemiştir. Araştırmaya 935 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâyı etkileyen önemli bir değişken olduğu bulunmuştur.

Ülker (2016), kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 1025 kadın katılmıştır. Araştırmanın sonucunda kadınların çocukluk dönemi mutluluk anılarına göre ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algılarının sosyoekonomik düzeye, eğitim seviyesine, çalışma durumuna, evlenme yaşına ve çocuk sayılarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.

1.3.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gilbert ve diğer. (2003), çocuklukta algılanan tehdit ve kişisel duyguların depresyon, sosyal karşılaştırma ve utanç ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 225 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluk döneminde yaşanan kötü ve itici deneyimlerin anımsanmasının yetişkinlikte başta depresyon olmak üzere birçok soruna neden olduğu bulunmuştur.

Richter, Gilbert ve McEwan (2009), sıcaklık ve güven verici çocukluk anılarının psikopatoloji ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 180 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda sıcaklık ve güven verici çocukluk anılarının bireyde özgüven ve mutluluğu arttırıp sorunlara yatkınlığı azalttığını bulmuşlardır. Bununla birlikte reddedici, kötüleyici ve ihmal edici anıların ise psikolojik sorunlara yatkınlığı arttırdığı belirtilmektedir.

Unger ve De Luca (2014), çocuklukta yaşanan fiziksel istismar yaşantısı ile yetişkinlikteki bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 846 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluğunda fiziksel istismar yaşantısı olan üniversite öğrencilerinin bağlanma kaygısı yaşadığı

bulunmuştur. Bununla birlikte çocuklukta yaşanan istismar biçimleri ile kaçınan bağlanma stili arasında ilişki olduğu belirtilmektedir.

Oshri, Sutton, Clay-Warner ve Miller (2015), çocukluk çağındaki örselenme yaşantıları ile bağlanma stilleri ve duygu düzenleme ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 361 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukluktaki örselenme yaşantılarının yetişkinlikteki bağlanma stilleri ve duygu düzenleme üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

1.4. Zamana Yönelik Tutumlar

İnsanlar öngörülebilir ve kontrol edilebilir bir anlam sistemi oluşturmak için kendi benliklerini ve çevrelerindeki dünya hakkındaki bilgilerini düzenlemeye çalışmaktadır. "Zaman" bu anlam sisteminin bir parçası olarak ilgili sisteme temel zemin oluşturmaktadır. İnsan düşüncesini ve yaşamı yapılandıran zamanı tanımlamak çok kolay olmamakla birlikte psikolojide birçok çalışma zamanı bireyin iç deneyimleri ile ilgili bir şey ve insan bilincinin bir parçası olarak kabul etmektedir (Güler, 2004).

İnsanların yaşamlarını anlamlandırması ve kontrol etmesi için önemli bir araç olan zaman kavramı, "geçmiş", "şimdi" ve "gelecek" olarak ele alınmaktadır. Geçmişteki deneyimler ve gelecekteki beklentiler, şimdiyi geleceğe ilişkin düzenleme ve özellikle bireyin yakın veya uzak gelecekteki hedeflerinin ve beklentilerinin şimdiki eylemleri üzerine etkisi uzun yıllardır araştırılmaktadır (Avcı ve Erden, 2009). Son yıllarda, bireylerin psikolojik geçmişi, şimdiyi, geleceğini anlaması ve insan davranışını anlamanın temeli olarak kabul edilen zaman perspektifi hakkındaki çalışmalara ilginin arttığı görülmektedir (Kairys, 2010).

Zamanı algılama öznel deneyimler yoluyla erken yaşlarda oluşan temel bir süreçtir ve bireyin kararlarını ve davranışlarını etkilemektedir. Karar verme sürecinde geçmiş, şimdi ve gelecek algılarından herhangi birisine odaklanmayı alışkanlık haline getirmek bilişsel önyargılara sebebiyet verebilmektedir (Tagay ve Şahin-Baltacı, 2016). Bu bağlamda ideal olanı bireylerin karar verme durumlarında geçmiş, şimdi ve gelecek algılarında daha esnek davranabilmeleridir. Worrell ve

Mello (2009), geçmiş, şimdi ve geleceğe algılarında olumlu yönelim perspektifinde bulunan bireylerin diğer bireylere oranla daha yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olduklarını belirtmektedir.

1.4.1. Zamana Yönelik Tutumlar ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde zamana yönelik tutumlar ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmektedir.

1.4.1.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Cihandide (2013), kanser hastalarında zaman perspektifini ve sosyal destek algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 77 kanser hastası katılmıştır. Araştırma sonucunda algılanan sosyal destek ile geçmiş/pozitif zaman perspektifi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Koçyiğit (2014), cinsiyete ve ait olma düzeylerine göre üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya 800 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı olarak değişmediği bulunmuştur. Bununla birlikte aileye, arkadaş grubuna ve mesleğe ait olma düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumlarının daha olumlu, daha planlı ve daha az kaygılı olduğu belirtilmektedir.

Tagay ve Şahin-Baltacı (2016), ergenlerin öznel iyi oluş ve zaman tutumları arasındaki ilişkide benlik saygısı ve iyimserliğin aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya 15-18 yaş aralığında 529 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda ergenlerin zaman tutumu öznel iyi oluşları ile doğrudan ve anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Ancak bu ilişkinin benlik saygısı ve iyimserlik düzeyi yüksek olan ergenlerde anlamlı düzeyde azaldığı belirtilmektedir.

Yaşın ve Büyükşahin-Sunal (2016), zaman yönelimi ve ilişki problemlerine verilen tepkiler arasındaki ilişkide ilişki doyumunun aracı rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya romantik ilişkisi olan 509 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda

geçmiş/olumsuz, şimdi/hazcı ve gelecek zaman yönelimlerinin ilişki doyumu aracılığıyla çıkış, konuşma ve bağlılık tepkilerini yordadığı bulunmuştur. Bununla birlikte geçmiş/olumsuz ve şimdi/hazcı zaman yönelimlerinin ilişki doyumsuzluğuna verilen tepkilerden bazılarını doğrudan yordadığı belirtilmektedir.

Çivitçi ve Şahin-Baltacı (2018), üniversite öğrencilerinde zaman perspektifinin yaşam doyumu ve sosyal karşılaştırma yönelimindeki rolünü incelemişlerdir. Araştırmaya 441 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu zaman perspektifinin geçmiş-olumsuz boyutu negatif yönde yordarken geçmiş-olumlu ve gelecek boyutunun pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin sosyal karşılaştırma yönelimini de geçmiş-olumsuz boyutun pozitif yönde yordadığı belirtilmektedir.

1.4.1.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Peetsma (2000), öğrencilerin gelecek zaman perspektifi ile okula yatırımları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 600 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda gelecek zaman perspektifi ile okul ve mesleğe yatırım arasında pozitif yönde ilişki olduğu bulunmuştur.

McLeod ve diğer. (2005), intihar girişiminin ümitsizlik ve geleceği pozitif/negatif düşünme ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya intihar girişiminde bulunmuş 441 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda intihar girişimlerinde gelecek hakkında ümitsiz olmanın önemli bir yer tuttuğu bulunmuştur. Bununla birlikte gelecek hakkında pozitif düşünme eksikliğinin gelecek hakkında negatif düşünmenin varlığından daha önemli olduğu belirtilmektedir.

Zhang, Howell ve Stolarski (2013), dengeli zaman perspektifi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 1739 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda dengeli zaman perspektifine sahip olma ile artan yaşam doyumu, mutluluk, pozitif duygu, psikolojik ihtiyaçların doyurulması, öz belirleme, canlılık, memnuniyet ve azalan negatif duygu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Andretta, Worrel ve Mello (2014), ergenlerin zaman tutumlarının akademik başarı ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 300 ergen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda geçmiş, şimdi ve gelecek hakkında daha olumlu tutumlara sahip olmanın akademik başarı ve psikolojik iyi oluşla ilişkili olduğu bulunmuştur.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte bazı demografik değişkenlerin (cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveynlerin birliktelik durumu, ebeveynlerin öğrenim durumu ve sosyoekonomik düzey) üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki problemler oluşturulmuştur:

1.5.1.Problem

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri (sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, farklılaşmamış red) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile çocukluk deneyimleri (değersizlik içeren anılar, boyun eğdirici anılar, tehdit edici anılar) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zamana yönelik tutumları (geçmiş olumlu/olumsuz, şimdi olumlu/olumsuz, gelecek olumlu/olumsuz) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5.2.Alt Problemler

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri cinsiyete, kardeş sayısına ve doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri anne-babanın birliktelik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ebeveynlerin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmakta mıdır?

1.5.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın çalışma grubu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.

- Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu", "Kendini Gizleme Ölçeği", "Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu", "Çocukluk Deneyimleri Ölçeği" ve "Zaman Tutumu Ölçeği"nin ölçtüğü nitelik ve özellikler ile sınırlıdır.

1.5.4.Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya katılan kişilerin ölçekleri samimi bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır.

- Araştırmada kullanılan ölçeklerinin araştırmanın amacına uygun olarak seçildiği varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Önemi

Son yıllarda kendini gizleme ile ilgili yapılan araştırma sayısı artmakla beraber araştırmalarda kendini gizlemenin daha çok sonuçları üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda kendini gizlemenin bireylerde depresyon, anksiyete, yalnızlık gibi psikolojik; fiziksel yakınma, baş ağrısı ve mide bulantısı gibi fizyolojik ve sosyal destek yoksunluğu gibi psikososyal problemlerle yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Deniz ve Çok, 2010). Bununla birlikte kendini gizlemenin sonuçlarına yönelik olarak psikolojik yardım aramaya ilişkin olumsuz tutumları da (Erdayı, 2009; Özbay ve diğer., 2011; Serim, 2011; Özdemir, 2012) yapılan araştırmalarda sıkça vurgulanmaktadır.

Kendini gizlemenin nedenleri ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki araştırmada ise kendini gizleyen bireylerin, ebeveynlerine güvensiz bağlandıkları (Vrij ve diğer., 2003); çocukluk döneminde travma, ihmal ve istismar, kötü muamele görme gibi yaşantılar geçirdikleri ve ebeveynleri tarafından sosyal açıdan değerlendirilme kaygısı yüksek biri olarak yetiştirildikleri (Larson ve diğer., 2015) belirtilmektedir. Bu durumda bireyin anne ve babasının çocuğa yönelik tutumlarının ve çocukluk dönemine ait yaşantıların kendini gizlemeyi yordadığı görülmektedir. Benzer şekilde bireyin geçmişe, şu ana ve geleceğe yönelik tutumlarını da etkilemesi beklenmektedir. Ancak ülkemizde kendini gizlemenin dinamiklerini inceleyen ve bireyin geçmişine, şu anına ve geleceğine yönelik tutumlarını bir arada ele alan araştırmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan yapılan araştırmanın literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada kendini gizleme ile ebeveyn kabul reddi, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bununla birlikte kendini gizlemenin bazı demografik değişkenlerle (cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveynlerin birliktelik durumu, ebeveynlerin öğrenim durumu ve sosyoekonomik düzey) ile ilişkisi ele alınmıştır.

1.7. Kavram ve Terimler

Kendini gizleme: Bireylerin kendileri ile ilgili özel olarak algıladıkları bilgileri başkalarından gizlemeye yönelik genel ve sürekli olan davranışsal eğilimidir (Larson ve Chastain, 1990).

Ebeveyn kabul reddi: EKAR Kuramı, çocuklukta algılanan anne-baba tarafından kabullenilme veya reddedilmenin nedenlerini, çocukların ve yetişkinlerin davranışsal, bilişsel ve duygusal gelişimleri üzerine olası etkilerini açıklamaya ve yordamaya çalışan bir sosyalizasyon kuramıdır (Rohner, 1986).

Çocukluk deneyimleri: Bireylerin çocukluk döneminde yaşamış olduğu deneyimleri ifade eder (Gilbert ve diğer., 2003).

Zamana yönelik tutum: Bireylerin zamana yönelik "geçmiş", "şimdi" ve "gelecek" algılarındaki olumlu ve olumsuz tutumlarıdır (Worrell ve Mello, 2007).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ile verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel işlemlerle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2009) ilişkisel tarama modelini, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını ve derecesini belirlemeye çalışan araştırma modeli olarak tanımlamaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim gören 358 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunun yaş aralığı 19 ile 29 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 22,02'dir (SS=2,54). Araştırma kapsamında çalışma grubu farklı fakültelerden rastlantısal olarak seçilen öğrencilerin gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Bu nedenle araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, zaman, para ve iş gücü gibi nedenlerle örneklemin kolay ulaşılır ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilen örnekleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Kendini Gizleme Ölçeği", "Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu", "Çocukluk Deneyimleri Ölçeği" ve "Zaman Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, toplam 10 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, kardeş sayısı, doğum sırası, bölümü, sınıfı ve ebeveynlerinin birliktelik, öğrenim ve sosyoekonomik durumlarını belirlemeye yönelik soruları içermektedir.

2.3.2. Kendini Gizleme Ölçeği

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin kendilerini gizleme düzeylerini değerlendirmek amacıyla Larson ve Chastain (1990) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Deniz ve Çok (2010) tarafından yapılan "Kendini Gizleme Ölçeği" kullanılmıştır.

Kendini Gizleme Ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır ve sırrı kendine saklama yönelimi, başkalarıyla paylaşılmayan bir sır ya da olumsuz düşüncelere sahip olma ve saklanan kişisel bilginin açıklanmasını ölçmektedir. Beşli likert tipindeki ölçek, tek boyutludur. Ölçekte ters çevrilerek puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin her bir maddesinden alınan puanların toplanmasıyla toplam puan elde edilir. Ölçekten alınabilecek toplam puan ise 10 ile 50 puan arasında değişmektedir (Deniz, 2010).

2.3.3. Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin ebeveyn kabul red düzeylerini belirlemek amacıyla Rohner (1971) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Yılmaz (2007) tarafından yapılan "Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu" kullanılmıştır.

Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu 24 maddeden oluşmaktadır ve algılanan ebeveyn kabul reddin ölçülmesi için geliştirilmiş öz bildirime dayalı bir araçtır. Dörtlü likert tipindeki ölçeğin sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve farklılaşmamış red alt boyutları bulunmaktadır. Sadece 13 numaralı madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. Tersine çevrilen ham sıcaklık/duygulanım alt boyutunun puanlarını bulmak için 1, 3, 9, 12, 17, 19, 22, 24 numaralı maddelerin puanları toplanıp 40 sayısından çıkarılır. Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutunun puanları için 4, 6, 10, 14, 18, 20 numaralı maddelerin puanları, umursamazlık/ihmal alt boyutunun puanları için 2, 7, 11, 13, 15, 23 numaralı maddelerin puanları ve farklılaşmamış red alt boyutunun puanları için 5, 8, 16, 21 numaralı maddelerin puanları toplanır. Toplam puanı bulmak için ise dönüştürülmüş ham sıcaklık/duygulanım puanları ile düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve farklılaşmamış red puanları toplanır. Yüksek puan daha çok reddedilmenin göstergesi olmaktadır (Hoşcan, 2010).

2.3.4. Çocukluk Deneyimleri Ölçeği

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin çocukluk yıllarında yaşamış oldukları deneyimleri değerlendirmek amacıyla Gilbert ve diğer. (2003) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Akın ve diğer. (2013) tarafından yapılan "Çocukluk Deneyimleri Ölçeği" kullanılmıştır.

Çocukluk Deneyimleri Ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır ve çocukluktaki anıların 3 boyutunu ölçmek için tasarlanmıştır. Beşli likert tipindeki ölçeğin değersizlik içeren anılar, boyun eğdirici anılar ve tehdit edici anılar alt boyutları bulunmaktadır. 6, 7 ve 9 numaralı maddeler olumsuz ifadeler içerdiğinden ters

çevrilerek puanlanmaktadır. Değersizlik içeren anılar alt boyutunun puanları için 6, 7, 9 numaralı maddelerin puanları, boyun eğdirici anılar alt boyutunun puanları için 1, 2, 3, 5, 10, 12 numaralı maddelerin puanları ve tehdit edici anılar alt boyutunun puanları için 4, 8, 11, 13, 14, 15 numaralı maddelerin puanları toplanır. Her alt boyutta puan yüksekliği ilgili madde veya alt boyuta ilişkin olumsuz deneyimin yaşanma düzeyini ifade etmektedir (Akın ve diğer., 2013).

2.3.5. Zaman Tutumu Ölçeği

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin zamana ilişkin tutumlarını değerlendirmek amacıyla Worrell, Mello ve Buhl (2011) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışması Çelik, Sahranç, Kaya ve Turan (2017) tarafından yapılan "Zaman Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır.

Zaman Tutumları Ölçeği 30 maddeden oluşmaktadır ve bireylerin geçmiş, şimdi ve geleceğe yönelik olumlu/olumsuz tutumlarının ölçülmesi için geliştirilmiş öz bildirime dayalı bir araçtır. Beşli likert tipindeki ölçeğin geçmiş olumlu, geçmiş olumsuz, şimdi olumlu, şimdi olumsuz, gelecek olumlu ve gelecek olumsuz alt boyutları bulunmaktadır. Geçmiş olumlu alt boyutunun puanları için 3, 9, 21, 24, 30 numaralı maddelerin puanları, geçmiş olumsuz alt boyutunun puanları için 6, 12, 15, 18, 27 numaralı maddelerin puanları, şimdi olumlu alt boyutunun puanları için 5, 11, 14, 17, 26 numaralı maddelerin puanları, şimdi olumsuz alt boyutunun puanları için 2, 8, 20, 23, 29 numaralı maddelerin puanları, gelecek olumlu alt boyutunun puanları için 1, 7, 13, 19, 28 numaralı maddelerin puanları ve gelecek olumsuz alt boyutunun puanları için 4, 10, 16, 22, 25 numaralı maddelerin puanları toplanır (Çelik ve diğer., 2017).

2.4. İşlem

Araştırma kapsamında öncelikle Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına dair izin alınmıştır. Alınan izin doğrultusunda araştırmaya katılmaya gönüllü olan üniversite öğrencilerinden yazılı olarak onam alınarak veri toplama araçları uygulamacı tarafından aynı zamanda verilmiştir. Burada "Kişisel Bilgi Formu" başta kalmak şartıyla ölçeklerin yerleri değiştirilerek sıranın olumsuz etkisi önlenmeye çalışılmıştır.

İstatistiksel analiz aşamasına geçmeden önce araştırma kapsamında doldurulan bütün ölçekler incelenerek eksik yanıt verilen ve hatalı kodlama yapanlar değerlendirme dışında bırakılmıştır. Elde edilen verilerin istatistik analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 15.0 for Windows programı kullanılmıştır. Araştırmanın verileri değerlendirilirken frekans, yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları ile Pearson korelasyon, çoklu regresyon, bağımsız gruplar t testi ve ANOVA kullanılmıştır. Sonuçlar $p<,05$ ve $p<,01$ anlamlılık düzeyleri baz alınarak değerlendirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmanın bulguları ile bulguların yorumlarına bu bölümde yer verilmektedir.

3.1. Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin tanımlayıcı bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.1 Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	**N**	**%**
Kadın	213	59,5
Erkek	145	40,5
Toplam	358	100

Tablo 3.1'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %59,5'i kadın, %40,5'i erkektir.

Tablo 3.2 Çalışma Grubunun Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	**N**	**%**
Tek çocuk	28	7,8
2 kardeş	151	42,2
3 kardeş	101	28,2
4 ve daha fazla kardeş	78	21,8
Toplam	358	100

Tablo 3.2'ye göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %7,8'i tek çocuktur. Bununla birlikte %42,2'si 2 kardeş, %28,2'si 3 kardeş, %21,8'i 4 ve daha fazla kardeş sayısına sahiptir.

Tablo 3.3 Çalışma Grubunun Doğum Sırasına Göre Dağılımı

Doğum Sırası	**N**	**%**
1. çocuk	155	43,3
2. çocuk	121	33,8
3. çocuk	54	15,1
4. ve daha sonraki çocuk	28	7,8
Toplam	358	100

Tablo 3.3'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %43,3'ü 1. çocuk, %33,8'i 2. çocuk, %15,1'i 3. Çocuk, %7,8'i 4. ve daha sonraki çocuktur.

Tablo 3.4 Çalışma Grubunun Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Dağılımı

Anne-baba birliktelik durumu	**N**	**%**
Anne-baba sağ, birlikte	313	87,4
Anne-baba sağ, ayrı	17	4,7
Anne vefat etmiş, baba sağ	7	2,0
Anne sağ, baba vefat etmiş	20	5,6
Anne-baba vefat etmiş	1	0,3
Toplam	358	100

Tablo 3.4'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %87,4'ünün anne ve babası sağ ve birlikte, %4,7'sinin anne ve babası sağ ve ayrı, %2'sinin annesi vefat etmiş, %5,6'sının babası vefat etmiş, %0,6'sının ise anne ve babası vefat etmiştir.

Tablo 3.5 Çalışma Grubunun Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Anne öğrenim durumu	N	%
Okuryazar değil	11	3,1
Okuryazar	11	3,1
İlkokul mezunu	171	47,9
Ortaokul mezunu	55	15,4
Lise mezunu	78	21,8
Üniversite mezunu	27	7,6
Lisans üzeri	4	1,1
Toplam	357	100

Tablo 3.5'e göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden 1'i bu soruya cevap vermemiştir. Cevaplayan üniversite öğrencilerinin ise annelerinin % 3,1'i okuryazar değil, %3,1', okuryazar, 47,9'u ilkokul mezunu, %15,4'ü ortaokul mezunu, %21,8'i lise mezunu, %7,6'sı üniversite mezunu ve %1,1'i lisans üzeri öğrenim durumuna sahiptir.

Tablo 3.6 Çalışma Grubunun Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Baba öğrenim durumu	N	%
Okuryazar değil	2	0,6
Okuryazar	1	0,3
İlkokul mezunu	113	31,7
Ortaokul mezunu	68	19,1
Lise mezunu	100	28,1
Üniversite mezunu	65	18,2
Lisans üzeri	7	2,0
Toplam	356	100

Tablo 3.6'ya göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden 2'si bu soruya cevap vermemiştir. Cevaplayan üniversite öğrencilerinin ise babalarının %0,6'sı okuryazar değil, %0,3'ü okuryazar, %31,7'si ilkokul mezunu, %19,1'i ortaokul mezunu, %28,1'i lise mezunu, %18,2'si üniversite mezunu ve %2'si lisans üzeri öğrenim durumuna sahiptir.

Tablo 3.7 Çalışma Grubunun Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Dağılımı

Aile sosyoekonomik durumu	N	%
Düşük	4	1,1
Alt orta	28	7,8
Orta	273	76,3
Üst orta	52	14,5
Yüksek	1	0,3
Toplam	358	100

Tablo 3.7'ye göre üniversite öğrencilerinin ailelerinin %1,1'i düşük, %7,8'i alt orta, %76,3'ü orta, %14,5'i üst orta ve %0,3'ü yüksek algılanan sosyoekonomik duruma sahiptir.

3.2. Açıklayıcı Bulgular

Araştırmanın problemine ilişkin açıklayıcı bulgular aşağıda sunulmuştur. Bununla birlikte kullanılan kısaltmalar araştırmanın "Simgeler ve Kısaltmalar Listesi"nde açıklanmıştır.

3.2.1. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Ebeveyn Kabul Red Düzeyleri, Çocukluk Deneyimleri ve Zamana Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Çalışma grubunun kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişki verilerin normal dağılım gösterip göstermediği denetlenerek değerlendirilmiştir.

Tablo 3.8 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile AEKRÖ ve BEKRÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	KGÖ	ASIC	ADÜŞ	AİHM	ARED	BSIC	BDÜŞ	BİHM	BRED
KGÖ	1								
ASIC	-,151**	1							
ADÜŞ	-,259**	,427**	1						
AİHM	-,194**	,672**	,591**	1					
ARED	-,188**	,471**	,578**	-,632**	1				
BSIC	-,143**	,582**	,218**	,405**	,229**	1			
BDÜŞ	-,254**	,290**	,686**	,498**	,433**	,508**	1		
BİHM	-,205**	,383**	,283**	,564**	,314**	,789**	,585**	1	
BRED	-,214**	,341**	,435**	,548**	,733**	,524**	,675**	,583**	1
x̄	23,54	27,40	21,56	21,69	15,17	25,17	21,39	19,91	14,9
SS	9,84	4,54	2,79	2,88	1,7	5,58	3,15	3,72	2

* p< ,05; ** p< ,01

Tablo 3.8'e göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne açısından sıcaklık/duygulanım (r=-,15), düşmanlık/saldırganlık (r=-,26), umursamazlık/ihmal (r=-,19) ve farklılaşmamış red alt boyutlarının (r=-,19) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir (p< ,01). Başka bir deyişle ebeveyn kabul reddinin anne açısından alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça kendini gizleme puanı azalmaktadır.

Bununla birlikte Tablo 3.8'e göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin baba açısından sıcaklık/duygulanım (r=-,14), düşmanlık/saldırganlık (r=-,25), umursamazlık/ihmal (r=-,21) ve farklılaşmamış red alt boyutlarının (r=-,21) da istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir (p< ,01). Başka bir deyişle ebeveyn kabul reddinin baba açısından alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça kendini gizleme puanı azalmaktadır.

Tablo 3.9 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile ÇDÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	**KGÖ**	**DİA**	**BEA**	**TEA**
KGÖ	1			
DİA	,247**	1		
BEA	,409**	,575**	1	
TEA	,346**	,472**	,632**	1
$\bar{x}$	23,54	6,17	11,97	10,5
SS	9,84	2,42	4,57	4,35

* p< ,05; ** p< ,01

Tablo 3.9'a göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar (r=,25), boyun eğdirici anılar (r=,41) ve tehdit edici anılar alt boyutlarının (r=,35) anlamlı ve pozitif ilişkili çıktığı görülmektedir (p< ,01). Başka bir deyişle çocukluk deneyimleri alt boyutlarından alınan puan arttıkça kendini gizleme puanı da artmaktadır.

Tablo 3.10 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile ZTÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi İncelemek İçin Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	KGÖ	GÇOU	GÇOZ	ŞMOU	ŞMOZ	GLOU	GLOZ
KGÖ	1						
GÇOU	-,367**	1					
GÇOZ	,535**	-,640**	1				
ŞMOU	,-321**	,401**	-,340**	1			
ŞMOZ	,435**	-,381**	,425**	-,842**	1		
GLOU	-,190**	,262**	-,201**	,578**	-,554**	1	
GLOZ	,359**	-,303**	,349**	-,557**	,633**	-,666**	1
$\bar{x}$	23,54	18,85	10,26	18,43	11,75	19,56	10,65
SS	9,84	3,75	5,07	4,43	4,71	4,29	3,97

* p< ,05; ** p< ,01

Tablo 3.10'a göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun geçmiş olumlu (r=-,37), şimdi olumlu (r=-,32) ve gelecek olumlu alt boyutlarının (r=-,19) istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir (p< ,01). Başka bir deyişle zaman tutumunun olumlu alt boyutlarından alınan puan arttıkça kendini gizleme puanı azalmaktadır.

Bununla birlikte Tablo 3.10'a göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz (r=,54), şimdi olumsuz (r=,44) ve gelecek olumsuz alt boyutlarının (r=36) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu görülmektedir (p< ,01). Başka bir deyişle zaman tutumunun olumsuz alt boyutlarından alınan puan arttıkça kendini gizleme puanı da artmaktadır.

Tablo 3.11 Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerini AEKRÖ, BEKRÖ, ÇDÖ ve ZTÖ Alt Boyutlarının Yordayıp Yordamadığını Belirlemek İçin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	SH	β	t	p	Korelasyon	
							Kısmi	Yarı Kısmi
	Sabit	-17,488	10,783		-1,622	,106		
	ASIC	,238	,212	,107	1,122	,263	,075	,055
	ADÜŞ	-,074	,315	-,019	-,234	,815	-,016	-,011
	AİHM	-,085	,358	-,021	-,238	,812	-,016	-,012
	ARED	-,442	,576	-,067	-,767	,444	-,051	-,037
	BSIC	-,148	,218	-,083	-,679	,498	-,046	-,033
	BDÜŞ	-,007	,312	-,002	-,024	,981	-,002	-,001
	BİHM	,187	,290	,070	,646	,519	,043	,031
Kendini	**BRED**	,492	,510	,090	,965	,335	,065	,047
Gizleme	**DİA**	-,237	,296	-,058	-,803	,423	-,054	-,039
	BEA	**,521**	**,159**	**,240**	**3,281**	**,001**	**,215**	**,159**
	TEA	,028	,172	,012	,165	,869	,011	,008
	GÇOU	,093	,197	,035	,474	,636	,032	,023
	GÇOZ	**,849**	**,138**	**,431**	**6,132**	**,000**	**,381**	**,298**
	ŞMOU	,309	,238	,140	1,300	,195	,087	,063
	ŞMOZ	**,718**	**,230**	**,340**	**3,127**	**,002**	**,205**	**,152**
	GLOU	,185	,175	,081	1,055	,293	,071	,051
	GLOZ	,391	,203	,156	1,928	,055	,128	,094
F(17,222)=11,852;								p<.0001
R=,690; R^2= ,436								

Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerinin ebeveyn kabul red, çocukluk deneyimleri ve zaman tutumunun alt boyutları tarafından yordanıp yordanmadığına yönelik çoklu regresyon analizi yapılmadan önce veri seti regresyon analizi sayıltıları açısından değerlendirilmiştir. Verilerin regresyon analizi için uygun olup olmadığı Mahalanobis uzaklık değeri, basıklık, çarpıklık değeri ile normal dağılım grafiği incelenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Burada öncelikle Mahalanobis uzaklık değeri saptanarak veri setinde çok değişkenli uç değerler olup olmadığı belirlenmeye çalışılmış ve bu değerler p<,01 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiştir. Veri

setinde “normallik” ve “doğrusallık” sayıltısını zedeleyen veri olmadığı anlaşıldığında diğer normal dağılım göstergeleri (basıklık, çarpıklık ve normal dağılım) incelenerek veri setinin çoklu regresyon analizine uygunluğuna karar verilmiştir.

Bu bağlamda Tablo 3.11’e göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini ebeveyn kabul reddinin anne açısından sıcaklık/duygulanım (β=,11), düşmanlık/saldırganlık (β=-,02), umursamazlık/ihmal (β=-,02), farklılaşmamış red alt boyutlarının (β=-,07) ve baba açısından sıcaklık/duygulanım (β=-,08), düşmanlık/saldırganlık (β=-,00), umursamazlık/ihmal (β=,07), farklılaşmamış red alt boyutlarının (β=,09); çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar (β=-,06), tehdit edici anılar alt boyutlarının (β=,01) ve zaman tutumunun geçmiş olumlu (β=,04), şimdi olumlu (β=,14), gelecek olumlu (β=,08), gelecek olumsuz alt boyutlarının (β=,16) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı görülmektedir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici anılar alt boyutunun (β=,24) ve zaman tutumunun geçmiş olumsuz (β=,43) ve şimdi olumsuz alt boyutlarının (β=,34) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir.

Sonuç olarak Tablo 3.11’e göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini yordayan değişkenlere ait yarı kısmi korelasyon değerleri incelendiğinde araştırmada denenen regresyon modelinde çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici anılar alt boyutunun %5 ve zaman tutumunun geçmiş olumsuz alt boyutunun %15, şimdi olumsuz alt boyutunun ise %4 yordadığı görülmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici alt boyutu ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz ve şimdi olumsuz alt boyutlarının üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini %24 düzeyinde yordadığı söylenebilmektedir. Başka bir deyişle üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini yordayan değişkenlerin belirlenmeye çalışıldığı çoklu regresyon modelinde üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerinin %24’ünün çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici alt boyutu ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz ve şimdi olumsuz alt boyutlarının bir arada olması sonucu açıklandığı ortaya çıkmaktadır.

3.2.2. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Çalışma grubunun kendini gizlemeleri ile Kişisel Bilgi Formundan elde edilen demografik değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel sonuçları değerlendirilmiştir. Verilerin analizi sırasında Mahalanobis uzaklık değeri saptanırken çok değişkenli uç değerler çıkarıldığı için katılımcı sayısının 358'den 336'ya düştüğü görülmektedir.

Tablo 3.12 Cinsiyete Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler ve Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	Sd	p
Kendini	Kadın	199	22,87	9,72	-1,699	334	,096
Gizleme	Erkek	137	24,67	9,94			

Tablo 3.12'ye göre üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre kendini gizleme puan ortalamaları t(334=-1,699; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.13 Kardeş Sayısına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Kardeş sayısı	N	$\bar{x}$	Ss
Tek çocuk	28	22,50	10,15
2 kardeş	147	24,03	9,30
3 kardeş	91	23,36	10,40
4 ve daha fazla kardeş	70	23,49	10,21
Toplam	336	23,61	9,83

Tablo 3.13'te üniversite öğrencilerinin kardeş sayısına göre kendini gizleme puan ortalamaları verilmiştir. Değerler incelendiğinde en büyük ortalamanın ($\bar{x} = 24{,}03$) 2 kardeşi olan üniversite öğrencilerinde ve en küçük ortalamanın ($\bar{x} = 22{,}50$) da tek çocuk olan üniversite öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Kardeş sayısına göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3.14'te verilmiştir.

Tablo 3.14 Kardeş Sayısına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	67,58	3,00	22,53	,23	,88
Grup içi	32328,35	332,00	97,38		
Toplam	32395,93	335,00			

Tablo 3.14'e göre üniversite öğrencilerinin kardeş sayısına göre kendini gizleme puan ortalamaları ($F_{3\text{-}332}$=,23; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle kardeş sayısına göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.15 Doğum Sırasına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Doğum sırası	N	$\bar{x}$	Ss
1. çocuk	152	22,86	9,64
2. çocuk	110	23,60	10,30
3. çocuk	49	23,90	9,97
4. ve daha sonraki çocuk	25	27,68	8,01
Toplam	336	23,61	9,83

Tablo 3.15'te üniversite öğrencilerinin doğum sırasına göre kendini gizleme puan ortalamaları verilmiştir. Değerler incelendiğinde en büyük ortalamanın ($\bar{x}$ =27,86) 4. ve daha sonraki çocuk olan üniversite öğrencilerinde ve en küçük ortalamanın ($\bar{x}$ = 22,86) da 1. çocuk olan üniversite öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Doğum sırası farklı olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3.16 Doğum Sırasına Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	**Kareler toplamı**	**Sd**	**Kareler ortalaması**	**F**	**P**
Gruplar arası	504,78	3,00	168,26	1,75	,16
Grup içi	31891,15	332,00	96,058		
Toplam	32395,93	335,00			

Tablo 3.16'ya göre üniversite öğrencilerinin doğum sırasına göre kendini gizleme puan ortalamaları ($F_{3\text{-}332}$=1,75; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle doğum sırasına göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.17 Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikler ve Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	**Anne-baba birliktelik durumu**	**N**	**$\bar{x}$**	**Ss**	**t**	**Sd**	**p**
Kendini Gizleme	Sağ	311	23,40	9,77	-1,413	334	,16
	Vefat	25	26,80	10,45			

Üniversite öğrencilerinin anne-baba birliktelik durumuna göre kendini gizlemelerine yönelik analiz yapılmadan önce anne-baba birliktelik durumlarına düşen katılımcı sayısı incelenmiş ve bazı birliktelik durumlarına düşen katılımcı sayısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü'ye göre (2011) analize dâhil edilen bağımsız değişkenlere düşen katılımcı sayısının az olması analizin normalliğini bozucu etkiye sahiptir; çünkü örneklem büyüklüğü arttıkça dağılımın her iki ucu da incelerek normal dağılıma yaklaşmaktadır.

Bu bağlamda anne-baba sağ, birlikte ve anne-baba sağ, ayrı değişkenleri 'sağ' olarak birleştirilmiştir. Benzer şekilde anne vefat etmiş, baba sağ; anne sağ, baba vefat etmiş ve anne-baba vefat etmiş değişkenleri 'vefat' olarak birleştirilmiştir.

Sonuç olarak Tablo 3.17'ye göre üniversite öğrencilerinin anne-baba birliktelik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları t(334=-1,413; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle anne-baba birliktelik durumuna göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.18 Anne Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

Anne öğrenim durumu	N	$\bar{x}$	Ss
Okur-yazar değil, okur-yazar, ilkokul mezunu	177	23,82	9,82
Ortaokul mezunu	53	22,70	10,50
Lise mezunu	75	24,60	9,70
Üniversite ve lisans üzeri mezunu	30	20,77	7,98
Toplam	335	23,54	9,77

Üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumuna göre kendini gizlemelerine yönelik analiz yapılmadan önce anne öğrenim durumlarına düşen katılımcı sayısı düşük olduğu için okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul değişkenleri birleştirilmiştir. Benzer şekilde üniversite mezunu ve lisans üzeri değişkenleri de birleştirilmiştir.

Tablo 3.18'de üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları verilmiştir. Değerler incelendiğinde en büyük ortalamanın ($\bar{x} = 24,60$) anneleri lise mezunu olan üniversite öğrencilerinde ve en küçük ortalamanın ($\bar{x} = 20,77$) da anneleri üniversite ve lisans üzeri mezunu olan üniversite öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Anne öğrenim durumu farklı olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3.19'da verilmiştir.

Tablo 3.19 Anne Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	**Kareler toplamı**	**Sd**	**Kareler ortalaması**	**F**	**P**
Gruplar arası	366,37	3,00	122,12	1,28	0,28
Grup içi	31526,75	331,00	95,25		
Toplam	31893,12	334,00			

Tablo 3.19'a göre üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları (F_{3-331}=1,28; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle anne öğrenim durumuna göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.20 Baba Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

Baba öğrenim durumu	N	$\bar{x}$	Ss
Okur-yazar değil, okur-yazar, ilkokul mezunu	105	24,74	11,14
Ortaokul mezunu	66	22,61	9,20
Lise mezunu	94	24,29	9,10
Üniversite ve lisans üzeri mezunu	69	21,96	9,21
Toplam	334	23,62	9,85

Üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumuna göre kendini gizlemelerine yönelik analiz yapılmadan önce baba öğrenim durumlarına düşen katılımcı sayısı düşük olduğu için okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul değişkenleri birleştirilmiştir. Benzer şekilde üniversite mezunu ve lisans üzeri değişkenleri de birleştirilmiştir.

Tablo 3.20'de üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları verilmiştir. Değerler incelendiğinde en büyük ortalamanın ($\bar{x}$ =24,74) babaları okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul mezunu olan üniversite öğrencilerinde ve en küçük ortalamanın ($\bar{x}$ =21,96) da babaları üniversite ve lisans üzeri mezunu olan üniversite öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Baba öğrenim durumu farklı olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3.21'de verilmiştir.

Tablo 3.21 Baba Öğrenim Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	**Kareler toplamı**	**Sd**	**Kareler ortalaması**	**F**	**P**
Gruplar arası	433,02	3,00	144,34	1,49	0,22
Grup içi	31875,93	330,00	96,59		
Toplam	32308,95	333,00			

Tablo 3.21'e göre üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları ($F_{3\text{-}330}$=1,49; p>,05) farklılaşmamaktadır. Başka bir deyişle baba öğrenim durumuna göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.22 Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

Aile sosyoekonomik durumu	N	$\bar{x}$	Ss
Düşük	30	26,13	10,44
Orta	524	23,91	9,88
Yüksek	52	20,67	8,74
Toplam	336	23,61	9,83

Üniversite öğrencilerinin aile sosyoekonomik durumuna göre kendini gizlemelerine yönelik analiz yapılmadan önce aile sosyoekonomik durumlarına düşen katılımcı sayısı düşük olduğu için düşük ve alt orta değişkenleri 'düşük' olarak birleştirilmiştir. Benzer şekilde yüksek ve üst orta değişkenleri 'yüksek' olarak birleştirilmiştir.

Tablo 3.22'de üniversite öğrencilerinin aile sosyoekonomik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları verilmiştir. Değerler incelendiğinde en büyük ortalamanın ($\bar{x} = 26,13$) ailelerinin sosyoekonomik durumunu düşük algılayan üniversite öğrencilerinde ve en küçük ortalamanın ($\bar{x} = 20,67$) da ailelerinin sosyoekonomik durumunu yüksek algılayan üniversite öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Ailelerinin algılanan sosyoekonomik durumu farklı olan üniversite öğrencilerinin ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 3.23'te verilmiştir.

Tablo 3.23 Aile Sosyoekonomik Durumuna Göre Çalışma Grubunun Kendini Gizlemelerine Yönelik ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	**Kareler toplamı**	**Sd**	**Kareler ortalaması**	**F**	**P**
Gruplar arası	662,92	2,00	331,46	3,48	0,03
Grup içi	31733,00	333,00	95,29		
Toplam	32395,93	335,00			

Tablo 3.23'e göre üniversite öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamaları ($F_{2\text{-}333}$=3,48; p>,05) farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle aile sosyoekonomik durumuna göre üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda farkın kaynağını belirlemek üzere uygulanan Post-Hoc (Tukey) testi sonuçlarına göre ailelerinin sosyoekonomik durumunu düşük algılayan üniversite öğrencilerinin yüksek algılayan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek kendini gizleme puanlarına sahip oldukları belirlenmiştir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmada üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul red düzeyleri, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte bazı demografik değişkenlerin (cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveynlerin birliktelik durumu, ebeveynlerin öğrenim durumu ve sosyoekonomik düzey) üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu bağlamda toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulguların ilgili literatür ışığında tartışılmasına bu bölümde yer verilmiştir.

4.1. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Ebeveyn Kabul Red Düzeyleri, Çocukluk Deneyimleri ve Zamana Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmada öncelikle üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne ve baba açısından alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne ve baba açısından sıcaklık/duygulanım alt boyutunun istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Sıcaklık/duygulanım, ebeveynin çocuğuyla fiziksel ve sözel ifadeleri kullanarak yakın ilişki kurabilmesi, onun duygularını anlaması ve onu olduğu gibi kabul edebilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda bireyin kendini gizlemesi yerine kendinden daha kolay ve rahat söz etmesi olasıdır. Nitekim Smetana, Metzger, Gettman ve Campione-Barr (2006) ergenlerin ebeveynleri tarafından algıladıkları kabul sonucunda kendileriyle ilgili bilgileri daha fazla açıkladıklarını bulmuşlardır. Bu bulgu araştırmanın sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

Beklenenin aksine üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne ve baba açısından düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal

ve farklılaşmamış red alt boyutlarının da istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu, çocukluktan yetişkinliğe doğru uzanan süreç içerisinde, olumlu tepkiye duyulan gereksinimin farklılaşmasını akla getirmektedir. Çocuklukta olumlu tepkiye duyulan gereksinimi, ebeveynler uzaklaşırken onlara tutunma, sızlanma, ağlama ve onlar döndüğünde yeniden fiziksel yakınlık sağlamaya çalışma gibi davranışlar oluştururken yetişkinlikte kendileri için önemli kişilerden cesaretlendirilme, onaylanma, desteklenme, rahatlatılma, yatıştırılma ve şefkat görme davranışları oluşturmaktadır (Rohner ve diğer., 2003). Bu bağlamda birey anne ve babasının tutumlarıyla hissettiği düşmanca davranılma, ihmal edilme ve reddedilme gibi olumsuz duygularıyla baş etmek için ebeveynleri dışındaki diğerleri tarafından olumlu tepkiler almak isteyebilir. Bunun için de kendini daha çok açma, olumlu-olumsuz duygu, düşünce, yaşantı ve hatta kendisiyle ilgili olumsuzluk olarak değerlendirebileceği bilgileri diğerleriyle paylaşarak anne ve babasından alamadığı kabul ve onaylanmayı diğerlerinden almaya çalışabilir. Bu nedenle bu araştırmada çocuklukta ebeveynleri tarafından düşmanca davranılmış, ihmal edilmiş ya da reddedilmiş bireylerin kendini gizleme tutumlarının daha düşük çıkmış olabileceği söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile çocukluk deneyimlerinin alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde elde edilen bulgular sonucunda çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar, boyun eğdirici anılar ve tehdit edici anılar alt boyutlarının anlamlı ve pozitif ilişkili çıktığı görülmektedir. Cruddas ve diğer.'in (2015) kendini gizleme ile çocukluk deneyimleri, bağlanma ve sosyal karşılaştırma arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarının sonucunda çocukluk döneminde yaşanılan olumsuz deneyimler ile kendini gizleme arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde Larson ve diğer.'in (2015) yaptığı meta-analiz çalışmasında çocukluk dönemindeki olumsuz yaşantıları kendini gizlemenin nedenlerinden biri olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte şöyle bir soru da akla gelmektedir: Düşmanca davranılma, ihmal edilme ve reddedilme gibi olumsuz çocukluk anılarına sahip olduklarını ifade eden bireyler, kendini gizlemeye yönelmezken nasıl oluyor da değersizlik, boyun eğdirici ve tehdit edici anılara sahip bireyler kendini gizlemeye yöneliyor? Bu sorunun en olası yanıtı; ebeveynleri tarafından düşmanca davranıldığını, ihmal edildiğini ya da reddedildiğini düşünen her bireyin değersizlik, boyun eğme ve tehdit hissetme düzeylerinde farklılıklar

olabileceğidir. Örneğin, düşmanca davranılan bazı bireyler reaktif bir kişilik geliştirerek boyun eğmeme ve hatta asilik davranışları sergileyebilirken ebeveynleri tarafından ihmal edilme veya reddedilme algılayan bazı bireyler belki de çevrelerindeki ebeveyn dışındaki önemli kişilerden kabul görme ve/veya bakım ve ilgi almak için çabalamış ve bu ihtiyaçlarını karşılamış olabilir.

Araştırmada daha sonra üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular; geçmiş olumlu, şimdi olumlu ve gelecek olumlu alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Buna paralel olarak, üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz, şimdi olumsuz ve gelecek olumsuz alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Literatürde kendini gizleme ile zaman tutumu arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Ancak Larson ve Chastain'in (1990) kendini gizlemenin kavramsallaştırılması, ölçülmesi ve sağlığa etkilerine ilişkin yaptıkları araştırmalarında kendini gizlemenin depresyon, anksiyete, psikolojik sıkıntı gibi olumsuz duygu-durum ve düşüncelerle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde zamana yönelik olumsuz tutumların da düşük psikolojik iyi oluş (Andretto ve diğer., 2014) ve intihar girişimi (Mcleod ve diğer., 2005) gibi sonuçlarla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar yer almaktadır. Bu bağlamda zamana yönelik (geçmiş, şimdi ve gelecek) olumsuz tutumlarla kendini gizleme arasında pozitif; olumlu tutumlarla ise negatif bir ilişkinin çıkması mantıklı görünmektedir. Zamana yönelik olumsuz tutumların olumsuz yaşam olayları ile ilişkili olması, olumsuz yaşam olayları sonucunda bireyin kendisine ilişkin saklamak isteyebileceği daha çok bilgi olma olasılığını beraberinde getirebilecek, bu olasılık da bireyin kendini gizleme davranışını arttırmasına sebep olabilecektir. Başka bir deyişle, olumsuz zaman tutumları bireyin olumsuz yaşam olaylarının neden olabileceği olumsuz deneyimlerle dolu olabileceğinden bireyin bu deneyimler sonucunda ortaya çıkan olumsuz bilgileri saklaması beklenebilir.

Son olarak üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini ebeveyn kabul reddi, çocukluk deneyimleri ve zamana tutumlarının alt boyutlarının yordayıp yordamadığını belirlemek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular; üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini çocukluk deneyimlerinin

boyun eğdirici anılar alt boyutunun %5 ve zaman tutumunun geçmiş olumsuz alt boyutunun %15, şimdi olumsuz alt boyutunun ise %4 yordadığı görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici alt boyutu ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz ve şimdi olumsuz alt boyutlarının üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini %24 düzeyinde yordadığı söylenebilmektedir.

Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne ve baba açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve farklılaşmış red alt boyutlarının; çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar ve tehdit edici anılar alt boyutlarının; zaman tutumunun geçmiş olumlu, şimdi olumlu, gelecek olumlu ve gelecek olumsuz alt boyutlarının korelasyon analizinde ilişkili olmasına karşın regresyon analizinde anlamlı katkısı bulunmadığı görülmektedir. Bunun nedeni, çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici anılar alt boyutunun, zaman tutumunun geçmiş olumsuz, şimdi olumsuz alt boyutları ile kendini gizleme arasındaki ilişkide korelasyon analizinde ilişkili çıkmasına karşın regresypn analizinde yordayıcı olmayan söz konusu değişkenlerin (ebeveyn kabul reddinin anne ve baba açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, farklılaşmamış red alt boyutları; çocukluk deneyimlerin değersizlik içeren anılar ve tehdit edici anılar alt boyutları; zaman tutumunun geçmiş olumlu, şimdi olumlu, gelecek olumlu ve gelecek olumsuz alt boyutları) aracılık etkisinin bulunması olabilir.

4.2. Çalışma Grubunun Kendini Gizlemeleri ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde benzer şekilde kendini gizlemenin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirten araştırmalar yer almaktadır (Finkenauer ve diğer., 2002; Frijns, Finkenauer, Vermults ve Engels, 2005; Deniz, 2010; Deniz ve Bakioğlu, 2017). Bu bulgular araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte literatürde kız ergenlerin erkek ergenlere oranla kendilerini daha çok gizlediklerini belirten araştırmalara da rastlanmaktadır (Frinj ve Finkenauer, 2008). Erkek ergenlerin kendilerini daha az gizlemelerinin nedeni

toplumsal cinsiyet rolleriyle açıklanabilmektedir. Bununla birlikte, bu araştırmada kendini gizlemenin cinsiyete göre farklılaşmamasının nedeni çalışma grubunun üniversitede öğrenim gören öğrencilerden oluşması olabilir. Ailelerinden ayrılarak bireyleşen öğrenciler, kendilerini açma-açmama ikileminden uzaklaşarak, yeni edindikleri çevre ve akran gruplarında kendini gizlemeye daha az ihtiyaç duyuyor olabilirler. Kendini gizleme ihtiyacı yüksek olan bireyler, cinsiyeti ve kendini gizlemeyi tercih ettiği kişisel içerik ne olursa olsun ailede ya da dışarıda kendini gizlemeye devam edebilirler. Bununla birlikte bu ihtiyacı yüksek olmayan bireyler ise benzer sorunlar yaşama olasılığı yüksek, benzer kültürel ve eğitim düzeyinde anlaşılma olasılığının daha yüksek olduğunu düşündüğü bir ortam olan üniversite düzeyinde kadın ya da erkek farkı olmaksızın kendilerini açabilirler.

Kardeş sayısına göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri değerlendirildiğinde puan ortalamalarının farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulgu, Deniz ve Bakioğlu'nun (2017) kendini gizlemenin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı belirlediği araştırmalarıyla paraleldir. Ancak Deniz (2010), tek kardeş ve üç kardeşe sahip ergenlere oranla beş ve üzeri sayıda kardeşe sahip olan ergenlerin kendini gizleme puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ergenlik dönemi kişisel alan ve zamana duyulan gereksinimin daha yoğun olduğu bir dönem olup aile yerine akran etkisinin daha çok olduğu, paylaşımların daha çok akranlarla yapıldığı bir dönemdir (Kulaksızoğlu, 2011). Üniversite döneminde ise akranlarla yoğun iletişimlerin olduğu, bununla birlikte bireyleşme ve ayrışmanın birçok üniversite öğrencisi tarafından gerçekleştiği ve bu nedenle ergenlik dönemi çatışmalarının artık sonlandığı ve sonlanmaya başladığı bir evre durumundadır. Birey üniversite yıllarında kendini gizlemeye ergenlik dönemine göre daha az ihtiyaç duyuyor olabilir ya da eğer kendini gizleme ihtiyacı yüksekse kendini gizlemeye devam edebilir. Her iki durum açısından da kardeş sayısından bağımsız gerçekleşebilir. Öte yandan ergenlik döneminde daha yoğun olabilecek aile içinde kendine kişisel alan ve zaman yaratma ihtiyacı üniversite döneminde azalmış olabilir. Bu nedenle bu araştırmada kardeş sayısı ile kendini gizleme arasında bir ilişki çıkmamış olabilir.

Üniversite öğrencilerinin doğum sırasına göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı görülmektedir. Literatürde kendini gizlemenin doğum

sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen doğrudan bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Ancak benzer şekilde kendini açmanın doğum sırasına göre farklılaşmadığını belirten araştırmalar yer almaktadır (Öz, 1999; Ersever, 1995). Elde edilen bu bulgular araştırmanın sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Doğum sırası ne olursa olsun, aynı ailede büyüyen çocuklar anne-baba tutumları açısından benzer ebeveyn tutumlarıyla yetiştirilme olasılığı oldukça yüksektir. Başka bir deyişle anne-baba zaman içinde çocuk yetiştirmeyle ilgili yeni eğitimler ve beceriler kazanmadıkça çocuk yetiştirme tutumu değişmeyecektir. Bu bağlamda kardeşler arasında kendini gizleme açısından fark çıkmaması mantıklı görünmektedir.

Anne-baba birliktelik durumuna göre üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri değerlendirildiğinde ise puan ortalamalarının farklılaşmadığı görülmektedir. Literatürde kendini gizlemenin anne-baba birliktelik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen doğrudan bir araştırmaya rastlamamakla beraber Deniz'in (2010) ergenlerde sır saklamanın duygusal ve gelişimsel değişkenler açısından ilişkisini incelediği araştırmasında ergenlerin kendini gizlemelerinin birlikte yaşadıkları kişiler açısından farklılaşmadığını belirtmektedir. Anne-babanın birlikte veya ayrı yaşaması, biri ya da her ikisinin vefatı bireyin kendini gizlemesinde etken gibi görünse de birey kendisiyle ilgili saklamak istediği bilgiler varsa anne-babası birlikte olsa da bu durum değişmeyebilir. Bununla birlikte bireyler anne-babalarının ayrı yaşadığını ya da vefat ettiğini gizleme eğiliminde olsalar bile kendini gizleme düzeyinde belirli olabilecek etkenler erken çocukluk yaşantılarından itibaren var olup kendini gizleme özelliğini oluşturmuş olacaklarından anne-baba birliktelik durumu dışındaki konularda da etkisi oluşmuş olacaktır. Başka bir deyişle kendini gizlemeyi erken çocukluk yaşlarından itibaren geliştiren (ya da geliştirmeyen) bireyin üniversite düzeyinde de aynı örüntüyü sergilemesi olası görünmektedir. Bu nedenle bu araştırmada anne-baba birliktelik durumuyla kendini gizleme arasında bir ilişki çıkmamış olabilir.

Üniversite öğrencilerinin anne-baba öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı görülmektedir. Literatürde kendini gizlemenin anne-baba öğrenim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen doğrudan bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Ancak Çakır (1994) ve Öz'ün (1999) ergenlerin kendini açmaları üzerine yaptıkları araştırmalarında ergenlerin kendini açmalarının

anne-baba öğrenim durumu yükseldikçe arttığını bulmuşlardır. Buna göre araştırmada üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerinin anne-baba öğrenim durumuna göre farklılaşmamasının nedeni çalışma grubundaki sınırlılıklardan kaynaklanabilmektedir. Çünkü, çalışmaya katılanların anne-baba öğrenim durumlarının daha çok okuryazar değil, okuryazar ve ilkokul mezunlarından oluşması; lise, üniversite ve lisans üzeri mezunların görece az olması nedeniyle homojen bir dağılımın olmamasının neden olabileceği düşünülmektedir.

Son olarak üniversite öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaştığı görülmektedir. Bu bağlamda ailelerinin sosyoekonomik durumunu düşük algılayan üniversite öğrencilerinin kendini gizleme puan ortalamalarının yüksek algılayan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde kendini gizlemenin ailenin sosyoekonomik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen doğrudan bir araştırmaya rastlamamakla beraber Yılmaz (2010) ve Şahin (2011) üniversite öğrencilerinin kendini açmaları üzerine yaptıkları araştırmalarında üniversite öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik durumunu yüksek algılayanlarında daha çok kendini açma davranışı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgunun üniversite öğrencilerinin içinde bulundukları yaş itibariyle yaşıtları tarafından kabul ve reddedilmeyi önemsemeleri ile açıklanabilir. Sosyoekonomik düzey bireyin yaşam standardını, ilişki ağlarını, serbest zaman etkinliklerini, tüketim niteliğini ve alışkanlıklarını belirleyen önemli bir değişkendir. Bu bağlamda sosyoekonomik düzeyi düşük olan bireylerin kendini daha çok gizleme eğilimi içinde olmaları, akranları tarafından dışlanma kaygısından kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, sosyoekonomik durumun düşüklüğü geçmiş yaşantılarının olumsuz olma ihtimalini arttırabilecek bir etkendir. Bu nedenlerden dolayı birey daha çok kendini gizleme ihtiyacına sahip olabilir.

4.3. Sonuç ve Öneriler

Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddi, çocukluk deneyimleri ve zamana yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada elde edilen bulgular bağlamında ulaşılan sonuçlar aşağıda belirtilmiştir:

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin anne açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve farklılaşmamış red alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile ebeveyn kabul reddinin baba açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal ve farklılaşmış red alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar, boyun eğdirici anılar ve tehdit edici anılar alt boyutlarının anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun geçmiş olumlu, şimdi olumlu ve gelecek olumlu alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve negatif ilişkili olduğu,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemeleri ile zaman tutumunun geçmiş olumsuz, şimdi olumsuz ve gelecek olumsuz alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini ebeveyn kabul reddinin anne açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, farklılaşmış red alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini ebeveyn kabul reddinin baba açısından sıcaklık/duygulanım, düşmanlık/saldırganlık, umursamazlık/ihmal, farklılaşmış red alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini çocukluk deneyimlerinin değersizlik içeren anılar, tehdit edici anılar alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini zaman tutumunun geçmiş olumlu, şimdi olumlu, gelecek olumlu, gelecek olumsuz alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı,

- Üniversite öğrencilerinin kendini gizlemelerini çocukluk deneyimlerinin boyun eğdirici anılar alt boyutunun ve zaman tutumunun geçmiş olumsuz ve şimdi olumsuz alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı,

- Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin kardeş sayısına göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin doğum sırasına göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin anne-babalarının birliktelik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin anne öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin baba öğrenim durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaşmadığı,

- Üniversite öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik durumuna göre kendini gizleme puan ortalamalarının farklılaştığı; ailelerinin

sosyoekonomik durumunu düşük algılayan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarının yüksek algılayan üniversite öğrencilerinin puan ortalamalarından daha yüksek kendini gizleme puanlarına sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, çocukluk döneminde ebeveynlerle kurulan ilişkideki niteliğin önemi dikkat çekmektedir. Bu bağlamda özellikle çocukluk dönemi başta olmak üzere okullarda yapılan velilere yönelik rehberlik etkinliklerinde gelişim dönemi özellikleri, iletişim becerileri, olumlu disiplin yöntemleri, empati gibi konularda eğitim verilmelidir. Bununla birlikte kendini gizleyen öğrencilere yönelik bireyle veya grupla psikolojik danışma faaliyetlerinin düzenlenmesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra araştırma sonuçlarının literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü ülkemizde son yıllarda kendini gizleme ile yapılan araştırma sayısı artmakla beraber araştırmalarda kendini gizlemenin daha çok sonuçlarına odaklanıldığı görülmektedir. Yurt dışındaki çalışmalarda kendini gizlemenin nedenleri ve olumsuz sonuçları üzerine araştırmalar gözlenirken yurt içi literatürde bu konuda boşluklar görülmektedir. Bu bağlamda kendini gizleme ile ilişkili dinamiklerin araştırılması sonraki araştırmalar için önerilmektedir.

Bununla birlikte bu araştırma Kocaeli Üniversitesi öğrencileriyle sınırlıdır. Aynı çalışmanın farklı coğrafi bölgelerdeki çeşitli üniversitelerde tekrarlanması önerilmektedir. Benzer şekilde çalışmanın ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine uygulanması literatüre katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S. ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist, 46*, 331-341.

Andretto, J. R., Worrell, F. C. ve Mello, Z. R. (2014). Predicting educational outcomes and psychological well-being adolescents using time attitude profiles. *Psychology in the Schools, 51*(5), 434-451.

Akın, A., Uysal, R. ve Çitemel, N. (2013). Çocukluk Deneyimleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 21*(4), 1541-1550.

Akın, A., Uysal, R. ve Çitemel, N. (2013). Çocukluk Dönemi Mutluluk/Huzur Anıları Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*(1), 71-80.

Arslan, H. (2010). *Algılanan ebeveyn kabul ve reddinin mizaç ve karakter özelliklerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi: İzmir.

Aslan, B. (2014). *Ebeveyn kabul reddi ve intihar olasılığı: Yaşam amaçları ve yalnızlık açısından bir değerlendirme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi: Ankara.

Avcı, S. ve Erden, M. (2009). Gelecek Zaman Algısı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(37), 1-12.

Berk, L. E. (2013). *Çocuk gelişimi* (1. baskı). (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

Bilen, J. (2013). *Anne-baba kabul-reddinin psikolojik uyum üzerindeki etkisinin kimlik duygusu açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

Bozdemir, F. (2015). Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkilerinin incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi: Mersin.

Bozkur, B. ve Gündoğdu, M. (2017). Ergenlerde utangaçlık, kendini gizleme ve sosyal medya tutumları ilişkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14*(37), 147-159.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik* (8. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cepeda-Benita, A. Ve Short, P. (1998). Self-concealment, avoidance of psychological services and perceived likelihood of seeking Professional help. *Journal of Counseling Psychology, 45*(1), 58-64.

Cihandide, G. (2013*). Kanser hastalarında zaman perspektifi ve sosyal destek algısının sosyo-demografik değişkenler eşliğinde incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi: İstanbul.

Cramer, K. M. (1999). Psychological antecendents to help seeking behavior a reanalysis using path modeling structures. *Journal of Counseling Psychology, 46*(3), 381-387.

Cramer, K. M. ve Lake, R. P. (1998). The preference for Solitude Scale: Psychometric properties and factor structure, *Personality and Individual Differences, 24(*2), 193-199.

Cruddas, S., Gilbert, P. ve McEwan, K. (2012). The relationship between self-concealment and disclosure, early experiences, attachment and social comparison. *International Journal of Cognitive Therapy, 5*(1), 28-37.

Cüceloğlu, D. (2010). *İnsan ve davranışı* (19. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır, M. A. (1994). *Lise öğrencilerinin kendini açma davranışlarını etkileyen faktörler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi: Samsun.

Çavuşoğlu, M. (2014). *Otobiyografik bellek ve kültürleşme arasındaki ilişki: Çocukluk döneminde göç eden yetişkinlerin benlik yapıları ve çocukluk anıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi: Bursa.

Çelik, E. (2015). Kendini gizleme ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide heyecan arayışının aracılık ve moderatör rolü. *Eğitim ve Bilim, 40*(181), 349-361.

Çelik, E. ve Sahranç, Ü. (2015). Social and emotional loneliness and self-concealment as predictors of adolescents' sensation seeking. *Education Science and Psychology, 4*(36), 3-12.

Çelik, E., Sahranç, Ü., Kaya, M. ve Turan M. E. (2017). Adolescent Time Attitude Scale: Adaptation into Turkish. *Universal Journal of Educational Research, 5*(2), 252-257.

Çivitçi, N. ve Şahin-Baltacı, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde zaman perspektifi, yaşam doyumu ve sosyal karşılaştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43*, 107-116.

Deniz, M. (2010). *Ergenlerde sır saklamanın duygusal ve gelişimsel değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Deniz, M. ve Bakioğlu, F. (2017). Ergenlerde sır saklamanın duygusal özerklik, ahlaki olgunluk, yalnızlık, utangaçlık ve sosyal destek açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(3), 1118-1133.

Deniz, M. ve Çok, F. (2010). Kendini Gizleme Ölçeğinin ergenler için uyarlanması ve psikometrik nitelikleri. *İlköğretim Online, 9*(1), 424-432.

Erdayı, G. S. (2009). *Üniversite sınavına hazırlanan ergenlerin psikolojik yardım aramaya gönüllülük düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi: Ankara.

Erkman, F. ve Rohner, R. P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptances and psychological adjustment ins Turkish Metropolis. *Cross-Cultural Research, 40*(3), 250-267.

Ersever, O. G. (1995). İlköğretim müfettiş adaylarının kendini açma davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(1), 13-20.

Eryavuz, A. (2006). *Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi: İzmir.

Finkenauer, C., Engels, R. C. M. E. ve Meeus, W. (2002). Keeping secrets from parents: Advantages and disadvantages of secrecy in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 31*(2), 123-136.

Frinj, T. Ve Finkenauer, C. (2008). Longitudinal associations between keeping a secret and psychosocial adjusment in adolescence. *International Journal of Behavioral Development, 33*(2), 145-154.

Frinjs, T., Finkenauer, C., Velmust, A. A. ve Engels, R. C. M. E. (2005). Keeping secrets from parents: Longitudinal associations of secrecy in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 34*(2), 137-148.

Gilbert, P., Cheung, M. S., Grandfield, T., Campey, F. ve Irons, C. (2003). Recall of threay and submissiveness in childhood: Development of a new scale and its relationship with depression, social comparison and shame. *Clinical Psyhology and Psychotherapy, 10*, 108-115.

Güler, A. (2004). *Relationship between self-costruals and future time orientations* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara.

Hoşcan, S. (2010). *9-12 yaş çocuklarının evlilik çatışması algısı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide ebeveyn tutumunun aracı etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi: İstanbul.

Hu, X., Wang, Y. ve Wu, C. (2013). Acceptance concern and life satisfaction for Chinese LGBs: The mediating role of self-concealment. *Soc Indic Res, 114*, 687-701.

Ichiyama, M. A., Colbert, D., Laramore, H., Heim, M, Carone, K. ve Schmidt, J. (1993). Self-concealment and correlates of adjusment in college students. *Journal of College Student Psychoherapy, 7*(4), 55-68.

Jourard, S. M. (1971). Influence of an interviewer's disclosure on the self-disclosing behavior of interviewees. *Journal of Counseling Psychology, 18*(6), 595-600.

Kairys, A. (2010). Correlations between time perspectives and personality traits in different age groups. *Tiltai, 2*, 159-173.

Kalender, Ş. (2015). *Öğretmenlerin çocukluk dönemi deneyimlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi: İstanbul.

Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum, 4*(14), 33-38.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (19. baskı). Ankara: Nobel Kitabevi.

Karpat, V. (2010). *Eşi alkol bağımlısı olan ve olmayan kadınların anne-baba kabul-reddi, psikolojik uyum, eş kabul-reddi ve eşler arası çatışma açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi: İzmir.

Kazarian, S. S., Moghnie, L. ve Martin, R. A. (2010). Perceived parental warmth and rejection in childhood as predictors of humor styles and subjective happiness. *Europe's Journal of Psychology*, *6*(3), 71-93.

Köksal-Akyol, A. (2015). Erken çocukluk döneminde empatinin gelişimi. *Çoluk Çocuk Dergisi, 51,* 12-13.

Kawamura, K. Y. ve Frost, R. O. (2004). Self-concealment as a mediator in the relationship between perfectionism and psyhological distress. *Cognitive Therapy and Research, 28*(2), 183-191.

Kelly, A. (1999). Revealing personal secrets. *Current Directions in Psychological Science, 8*, 105-109.

Kelly, A. ve Achter, J. (1995). Self-concealment and attitudes toward counseling in university students. *Journal of Counseling Psychology, 42*(1), 40-46.

Kesebir, S., Kavzaoğlu, S. ve Üstündağ, M. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3*(2), 321-342.

Khaleque, A. ve Rohner, R. P. (2001). Reliability of the perceived parental conrtol scale: A meta-analysis across ethnic groups. *Center of Parental Acceptance andRejection, School of Family Studies*, University of Connecticut.

Khaleque, A. ve Rohner, R. P. (2002). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and the Family, 64*, 54-64.

Khaleque, A. ve Rohner, R.P. (2011). Transnational relations between perceived parental acceptance and personality dispositions of children and adults: A meta-anlytic review. *Personality and Social Psychology Review, 20*(10), 1-13.

Kim, S. ve Rohner, R. P. (2003). Perceived parental acceptance and emotional empathy among university students in Korea. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 34*(6), 723-735.

Koçyiğit, M. (2014). Cinsiyete ve ait olma düzeylerine göre üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik tutumları (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi: Samsun.

Kökdemir, G. Y. (2016). *Anne-babadan algılanan kabul-red ile yetişkin duygusal bağlanma boyutlarının ilişkisi: Reddedilme duyarlılığının aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi: İstanbul.

Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi* (12. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Laible, D. (2007). Attachment with parents and peers in late adolescence: Links wiyh emotional competence and social behavior. *Personality and Individual Differences, 43*(5), 1185-1197.

Lamiser-Atik, E. (2013*). Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve iç görünün rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi: İstanbul.

Lane, J. D. ve Wegner, D. M. (1995). The cognitive consequences of secrecy. *Journal of Personaliy and Social Psychology, 69,* 237-253.

Larson, D. G. ve Chastain, R. L. (1990). Self-concealment: Conceptualization, measurement and health implications. *Journal of Social and Clinical Psychology, 9*(4), 439-455.

Larson, D. G., Chastain, R. L., Hoyt, W. T. ve Ayzenberg, R. (2015). Self-concealment: Integrative review and working model. *Journal of Social and Clinical Psychology, 34*(8), 705-774.

Masuda, A., Anderson, P. L., Wendell, J. W., Chou, Y., Price, M. ve Feinstein, A. B. (2011). Psychological flexibility mediates the relations between self-concealment and negative psychological outcomes. *Personality and Individual Differences, 50,* 243-247.

McLeod, A. K., Tata, P., Tyrer, P. Schmidt, U., Davidson, K. ve Thompson, S. (2005). Hopelessness and positive and negative future thinking in parasuicide. *British Journal of Clinical Psychological, 44*, 495-504.

Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları: Olgu sunumu ve yaklaşımıyla* (2. baskı). (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: Nobel Kitabevi.

Oshri, A., Sutton, T. E., Clay-Warner, J. ve Miller, J. D. (2015). Child maltreatment types and risk behaviors: Associations with attachment style and emotion regulation dimensions. *Personality and Individual Differences, 73*, 127-133.

Öncül, Ö. (2008). *Roles of basic personality traits, schema coping responses and toxic childhood experiences on antisocial, borderline and psychopathic personality characteristics* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara.

Önder, A. ve Gülay, H. (2007). Annelerin kabul red düzeyi ile çocuklarının empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*(22), 23-30.

Öngider, N. (2006). *Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerindeki etkileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi: İzmir.

Öz, F. S. (1999*). Bir grup lise öğrencilerinin kendini açma davranışı ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.

Özbay, Y., Terzi, Ş., Erkan, S. Cihangir-Çankaya, Z. (2011). Üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumları, cinsiyet rolleri ve kendini saklama düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 1*(4), 59-71.

Özdemir, S. (2012). *Psikolojik yardım alma tutumu ile kişilik, kendini saklama, cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.

Özdemir, O., Güzel-Özdemir, P., Kadak, M. T. ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4*(4), 566-589.

Peetsma, T. T. D. (2000). Future time perspective as a predictor of school investment. *Scandinavian Journal of Educational Research, 44*(2), 177-192.

Pektaş, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile depresyon ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi: Ankara.

Pennebaker, J. W. ve Beall, S. (1986). Cognitive, emotional and physiological components of confiding: Behavioral inhibition and disease. *Journal of Abnormal Psychology, 95,* 274-281.

Pennebaker, J. W., Colder, M. ve Sharp, L. K. (1990). Accelerating the coping process. *Journal of Personality and Social Psyhology, 58*(3), 528-537.

Richter, A., Gilbert, P. ve McEwan, K. (2009). Development of an early memories of warmth and safeness scale and its relationship to psychopathology. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 82,* 171-184.

Rohner, R.P. (1975). *They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and recetion.* New Haven, CT: HRAF Press.

Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory.* Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

Rohner, R. P. (2005). Glossary of significant concepts in Parental Acceptance-Rejection Theory (PARTheory). *ResearchGate.* https://www.researchgate.net/publication/255709642

Rohner, R. P. ve Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research, 36*(1), 16-47.

Rohner, R. P. ve Khaleque, A. (2002). Parental acceptance-rejection and life-span development: A universalist perspective. *Online Readings in Psychology and Culture, 6*(1), 3-5. 22 Ekim 2017, http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1055

Rohner, R. P., Khaleque, A. Ve Cournoyer, D. E. (2003). Cross-national perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory. *Marriage & Family Review, 35*(3), 85-105.

Rohner, R. P. ve Rohner, E. C. (1981). Parental acceptance-rejection and parental control: Cross-cultural codes. *Ethnology, 20*(3), 245-260.

Serim, F. (2011). *Yetişkinlerin psikolojik yardım arama tutumlarının yordanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi: İzmir.

Smetana, J. G., Metzger, A., Gettman, D. C. ve Campione-Barr, N. (2006). Disclosure and secrecy in adolescent-parent relationships. *Child Development, 77*(1), 201-217.

Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., Halıcıoğlu, O. ve Akşit, S. (2013). Epidemiological study of negative childhood experiences in three provinces of Turkey. *Türk Pediatri Arşivi, 49,* 47-56.

Spiegel, D. (1992). Effects of psychosocial support on patients with metastic breast cancer. *Journal of Psyhosocial Oncology, 10,* 113-120.

Şahin, G. N. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.

Tagay, Ö. ve Şahin-Baltacı, H. (2016). Ergenlerde öznel iyi oluş ve zaman tutumu: Benlik saygısı ve iyimserliğin aracı rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (41), 131-144.

Togay, A. (2016). *Evli bireylerin kendini saklama eğilimi, öfke ifade tarzı ve otantiklikleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Unger, J. A. M. ve Luca, R. V. D. (2014). The relationship between childhood physical abuse and adult attachment styles. *Journal of Family Violence, 29,* 223-234.

Uysal, A., Lin, H. L. ve Knee, C. R. (2010). The role of need satisfaction in self-concealment and well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin, 36*(2), 187-199.

Uysal, A., Lin, H. L., Knee, C. R. ve Bush, A. L. (2012). The association between self-concealment from one's partner and relationship well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin, 38*(1), 39-51.

Ülker, M. (2016). *Kadınlarda çocukluk dönemi mutluluk anıyları ile ebeveynlik rollerine ilişkin kendilik algısı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi: Konya.

Vrij, A., Paterson, B., Nunkoosing, K., Soukara, S. ve Oosterwegel, A. (2003). Perceived advantages and disadvantages of secrets disclosure. *Personality and Individual Differences, 35*, 593-602.

Worrell, F. C. ve Mello, Z. R. (2007). The reliability and validity of Zimbardo Time Perspective Inventory scores in academically talented adolescents. *Educational and Psychological Measurement, 67*(3), 487-504.

Worrell, F. C. ve Mello, Z. R. (2009). Convergent and discriminant validity of time attitude scores on the Adolescent Time Perspective Inventory. *Diskurs Kindheits und Jungendforschung, 2*, 185-196.

Worrell, F. C., Mello, Z. R. ve Buhl, M. (2011). Introducing English and German versions of the Adolescent Time Attitude Scale. *Assesment, 20*(4), 496-510

Yakın, D. (2011). *Parental acceptance-rejection/control and symptoms of psychopathology: Mediator roles of personality characteristics* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Ankara.

Yaşın, F. ve Büyükşahin-Sunal, A. (2016). Zaman yönelimi ile ilişki problemlerine verilen tepkiler arasındaki ilişkide ilişki doyumunun aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi, 31*(78), 79-90.

Yazgan-İnanç, B., Bilgin, M. ve Kılıç-Atıcı, M. (2010). *Gelişim psikolojisi: Çocuk ve ergen gelişimi* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldız, R. (2013). *Ergenlerde yalnızlığın sır saklama ve denetim odağı açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Yılmaz, B. (2007). *Understanding social anxiety through adolescents perceptions of interparental conflict and parental rejection* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi: İstanbul.

Yılmaz, M. (2010). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzları ve kendini açma düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi: Muğla.

Zhang, J. W., Howell, R. T. ve Stolarski, M. (2013). Comparing three methods to measure a balanced time perspective: The relationship between a balanced time perspective and subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, *14*, 169-184.

EKLER

(Ek 1) Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırma Dr. Öğr. Üyesi Ümit Sahranç danışmanlığında Maltepe Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ece Şahin tarafından yürütülmektedir. Araştırma kapsamında sizden beklenen, seçenekler arasında sizi en iyi tanımlayan ifadeyi işaretlemenizdir.

Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmamakta ya da araştırmadan dilediğiniz zaman ayrılmakta tamamen özgürsünüz. Araştırma kapsamında sizden herhangi bir kimlik bilgisi istenmemektedir. Ayrıca vereceğiniz cevaplar kesinlikte gizli tutulacak ve araştırmacı tarafından yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Bu nedenle, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgi edinilebilmesi için soruların içten ve samimi bir şekilde cevaplanması son derece önemlidir. Lütfen hiçbir ifadeyi cevapsız bırakmayınız.

Araştırma hakkında daha fazla bilgi almak için Ece Şahin ile iletişime geçebilirsiniz (e-posta: aydogan.ece@hotmail.com).

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bilgilendirilmiş onam formunu okudum ve kabul ediyorum.

Katılımcının imzası

(Ek 2) Kişisel Bilgi Formu

1. **Cinsiyet**

   □ Kız □ Erkek

2. **Yaşınız :……**
3. **Kaç kardeşsiniz: …….**
4. **Kaçıncı çocuksunuz: ……..**
5. **Bölümünüz:……**
6. **Sınıfınız:……..**

7. **Anne ve babanızın durumu:**

   □ Anne – baba sağ, birlikte □ Anne – baba sağ, ayrı □ Anne vefat etmiş, baba sağ □ Anne sağ, baba vefat etmiş □ Anne - baba vefat etmiş

8. **Annenizin öğrenim durumu:**

   □ Okur-yazar değil □ Okur-yazar □ İlkokul mezunu □ Ortaokul mezunu □ Lise mezunu □ Üniversite mezunu □ Yüksek lisans / Doktora ve üzeri

9. **Babanızın öğrenim durumu:**

   □ Okur-yazar değil □ Okur-yazar □ İlkokul mezunu □ Ortaokul mezunu □ Lise mezunu □ Üniversite mezunu □ Yüksek lisans / Doktora ve üzeri

10. **Ailenizin ekonomik durumu:**

    □ Düşük □ Alt orta □ Orta □ Üst orta □ Yüksek

(Ek 3) Kendini Gizleme Ölçeği

Aşağıda sizin kendinizi tanımlamanıza ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadenin sizi ne kadar tanımladığını, size ne kadar uyduğunu ifadenin yanında verilen kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. **1- Bana Hiç Uygun Değil, 2- Bana Uygun Değil, 3- Kararsızım, 4- Bana Uygun ve 5- Bana Tamamen Uygun** anlamına gelmektedir.

1. Hiç kimseyle paylaşamadığım önemli bir sırrım var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
2. Arkadaşlarımla bütün sırlarımı paylaşsaydım beni daha az severlerdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
3. Benimle ilgili yalnızca kendime sakladığım pek çok konu var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
4. Bazı sırlarım bana gerçekten acı veriyor.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
5. Bana kötü bir şey olduğunda bu konuyu kendime saklama eğilimindeyim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
6. Sık sık ortaya çıkmasını istemediğim şeyleri ortaya çıkaracağımdan korkarım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
7. Bir sırrı biriyle paylaşmak genellikle geri teper ve sırrı söylememiş olmayı isterim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
8. Bana sorulduğunda yalan söyleyebileceğim çok özel bir sırrım var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
9. Sırlarım başkalarıyla paylaşılmayacak kadar utandırıcıdır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
10. Kendimle ilgili hiç kimseyle paylaşmadığım olumsuz düşüncelerim var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**

(Ek 4) Ebeveyn Kabul Red Ölçeği – Kısa Formu

Aşağıda anne ve babaların çocuklarına karşı sergiledikleri davranışlarla ilgili bazı ifadeler vardır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz ifadenin 'siz çocukken' anne ve babanızın size karşı göstermiş olduğu davranışları ne kadar iyi anlattığını düşünün. Cevaplarınızı çocukken anne-babanızdan beklediğiniz davranışlara göre değil, anne ve babanızın size gerçekte gösterdiği davranışlara göre verin. Her ifadeyi hem anneniz hem babanız için ayrı ayrı puanlandırın. **1- Hemen Her Zaman Doğru, 2- Bazen Doğru, 3- Nadiren Doğru ve 4- Hiç Doğru Değil** anlamına gelmektedir.

	ANNEM				**BABAM**			
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
2. Bana hiç ilgi göstermezdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
6. Kızdığı zaman beni cezalandırırdı.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
13. Bana çok ilgi gösterirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
14. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
16. Eğer kötü davranırsam benden hoşlanmadığını hissettirirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu hissederdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
21. Bana istenmediğimi belli ederdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
22. Beni sevdiğini belli ederdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**

(Ek 5) Çocukluk Deneyimleri Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler bir insanın kendini ve hissettiklerini tanımlaması için kullanılan ifadelerdir. Lütfen tüm ifadeleri dikkatlice okuyun. Aşağıdaki ifadelerle ilgili ne hissettiğinizi düşünün ve sizi en iyi tanımlayan ifadeyi işaretleyin. **1- Bana Hiç Uygun Değil, 2- Bana Çok Az Uygun, 3- Bana Biraz Uygun 4- Bana Genellikle Uygun ve 5- Bana Tamamen Uygun** anlamına gelmektedir.

1. Çocukken sık sık evdeki diğer kişilere boyun eğmek zorunda kalırdım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
2. Çocukken anne-babamın bana ne zaman kızacağını bilemediğim için sürekli endişeli olurdum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
3. Çocukken nadiren düşüncelerimin önemli olduğunu hissettim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
4. Çocukken anne-babam sinirlenmesini önlemek için yapabilecek pek bir şeyim yoktu,	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
5. Çocukken başkalarının isteklerini yapmazsam dışlanacağımı hissederdim/düşünürdüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
6. Çocukken ailede kendimi savunabileceğimi düşünürdüm/hissederdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
7. Çocukken anne babamın yanında kendimi rahat ve huzurlu hissederdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
8. Çocukken eğer onların istediği gibi davranmasam anne-babam beni incitebilirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
9. Çocukken kendimi ailenin diğer bireyleriyle eşit hissederdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
10. Çocukken ailede kendimi önemsiz hissederdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
11. Çocukken anne-babam beni ceza ve tehdit yoluyla kontrol ederlerdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
12. Çocukken istemesem de diğerleriyle aynı fikirde olmak onları desteklemek zorunda kalırdım.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
13. Çocukken incinmekten kaçınmak için anne-babamdan kaçınmam/uzak durmam gerekirdi.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
14. Çocukken ortada görünen hiç bir sebep yokken evdeki ortam birden korkutucu olurdu.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
15. Çocukken anne babamın güçlü ve baskıcı olduklarını düşünürdüm.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**

(Ek 6) Zaman Tutumu Ölçeği

Aşağıda sizin kendinizi değerlendirmenize ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen sizin için en uygun ifadenin yanında verilen kutucuğu işaretleyerek belirtiniz. **1- Hiç Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum ve 5- Tamamen Katılıyorum** anlamına gelmektedir.

1. Geleceğimi dört gözle bekliyorum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
2. Şuan yaşamımdan memnun değilim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
3. Çocukluğumda yaşamış olduğum çok mutlu anılarım var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
4. Kendi kendime bir şey yapabileceğim konusunda şüpheliyim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
5. Şu an ki yaşamımda mutluyum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
6. Geçmiş yaşantımı unutmak isterdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
7. Geleceğim beni mutlu ediyor.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
8. Şu anki durumumla ilgili olumsuz duygularım var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
9. Büyürken güzel anılarım oldu.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
10. Yaşım ilerledikçe daha önemli bir insan olacağımı düşünmüyorum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
11. Bugünkü durumumdan memnunum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
12. Geçmiş halimden memnun değilim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
13. Geleceğim beni gülümsetiyor.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
14. Mevcut halimden memnunum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
15. Geçmişim beni üzüyor.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
16. Geleceğim hakkındaki düşünceler beni üzüyor.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
17. Genel olarak, şimdiki yaptığım şeyden memnunum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
18. Bu geçmişe sahip olmamayı dilerdim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
19. Geleceğimle ilgili heyecan duyuyorum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
20. Şimdiki halimden memnun değilim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
21. Geçmişimle ilgili mutluluk verici düşüncelere sahibim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
22. Geleceğim hakkında düşünmekten hoşlanmıyorum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
23. Şimdiki yaşamımda mutlu değilim.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
24. Geçmiş yaşamımla ilgili düşünmekten hoşlanırım çünkü o zamanlar mutluydum	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
25. İleriyi düşünmek anlamsızdır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
26. Genel olarak, şimdiki yaşamımda mutluyum.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
27. Geçmişim hakkında hoş olmayan düşüncelerim var.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
28. Geleceğim hakkında düşünmek beni heyecanlandırır.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
29. Şimdiki yaşamım beni endişelendirir.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
30. Geçmişim tamamen mutlu anılarla doludur.	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ece Şahin

Doğum Tarihi : 27.08.1992

Doğum Yeri : Beykoz/İstanbul

E-posta : aydogan.ece@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans : Gelişim Psikolojisi
Maltepe Üniversitesi (2015-2017)

Lisans : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü
Kocaeli Üniversitesi (2010-2014)

Lise : Maltepe Kadir Has Anadolu Lisesi (2006-2010)

İŞ DENEYİMİ

Okul Psikolojik Danışmanı: Özel Atafen Ortaokulu
(2014-2016)

Okul Psikolojik Danışmanı: Derince 15. Kolordu İlkokulu
(2016- devam ediyor)